

פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבה נז/של"ב של הממשלה
י"ט באב תשל"ב - 30.7.72

- נכחו חברים: י. אלון - יו"ר, א. אבן, י. אלמוגי, ח. בר-לב, י. גלילי (מאמצע סעיף 809), מ. דיין, ש. הלל, ז. ורהפטיג, מ. חזני, פ. ספיר (עד אמצע סעיף 814), נ. פלד, ש. פרס, מ. קול, ו. שם-טוב, ז. שרף.
- נעדרו חברים: ג. מאיר (חולה), י. בורג (חולה), ח. גבתי (בחופשה).
- מ. ארנון - מזכיר הממשלה
סא"ל א. בראון - לשכת שר הבטחון (מאמצע סעיף 809)
תא"ל ש. גזית - מתאם הפעולה בשטחים (מאמצע סעיף 815)
א. גפני - משרד האוצר (מסעיף 809 עד סוף סעיף 811)
ש. דיניץ - המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה
תא"ל י. ליאור - מזכיר צבאי לראש הממשלה (מאמצע סעיף 814)
מ. שמגר - היועץ המשפטי לממשלה (מאמצע סעיף 812 עד סוף סעיף 813)
- סדר-היום: 809. תוספת תקציב למוסדות להשכלה גבוהה
810. מימון בניית 200 יחידות דיור בקרית-ארבע, בחברון
811. תיקון צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (איסור בניית מבנים ציבוריים), תשל"ב-1972 - בתי-ספר, גני-ילדים ומעונות יום
812. סקירה מדינית
813. תיקון תקנות הבחירות למועצת הרבנות הראשית, תשל"ב-1972
814. ערר על החלטת ועדת חברים לענייני סמלים וטקסים: קריאת הגשר החדש באזור מבשרת ירושלים על-שם חטיבת "הראל" - פלמ"ח
815. נסיעות שרים
816. מינוי מנהל כללי של רכבת ישראל
817. שטחי אימונים
818. מכירת נשק

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז:

אני פותח את הישיבה. ראש הממשלה איננה בקו
הבריאות והיא צריכה לשכב במיטה 2-3 ימים.

שר השיכון ז. שרף:

מסור בשם כולנו איחולי הבראה מהירה.

809. תוספת תקציב למוסדות לחשכלה גבוהה

שר האוצר פ. ספיר:

למוסדות לחשכלה גבוהה הוסיפו לתקציב סכום של 51
מיליון לירות. כן הוסיפו, דומני לפני חודשיים, סכום של 13 מיליון לירות
לבינוי חברון. אמרנו שאנחנו רוצים לברר את בעיות המימון. לנו אין כסף. עם
משרד השיכון הגענו לידי הסכם שהוא יכניס לתקציבו סכום של 6.5 מיליון לירות
במסגרת 13 מיליון לירות שהוחלטו לבינוי חברון, ושאת הסכום הנוסף של 6.5 מיליון
לירות יחפש האוצר. בשביל האוניברסיטאות צריך איפוא לחפש סכום של 51 מיליון
לירות. היינו רוצים לעבור את שנת התקציב מבלי להגיש תקציב נוסף.

אתם ודאי זוכרים שעם גמר הדיון על התקציב הגדלנו אותו בסכום של 365 מיליון לירות, הוספנו לתקציב הבטחון סכום שהגיע לו, ואם זכרוני אינו מטעה אותי שם גם סכום בשביל סובסידיות, סכום בשביל משרד התקשורת, והיה גם סכום בשביל אקדמאים, בשביל מה שקוראים ספרות מקצועית. אני אומר "בשביל מה שקוראים", כי הדבר הוא בסמכות מס-ההכנסה. היינו רוצים איפוא לגמור את התקציב בסכום הזה. אבל הרבה תלוי בכך במה ייגמר המשא-ומתן על השכר.

היו לנו כבר מספר פגישות עם אנשי ההסתדרות, עם אברהמוביץ, וושצ'ינה, עם נציגות עובדי המדינה ועם אנשי העיריות. הם תובעים מעל לתוספת שאושרה בהסכם היסודי הכללי בין ההסתדרות לתעשיינים. זה חל גם עלינו. כמדומני שהתחילו כבר אילו שיחות בין משרד החינוך והתרבות ובין המורים. מורי בתי-הספר התיכוניים הם הראשונים בתור. הם הגישו חביעות הרבה יותר גדולות מאלה שהגישו עובדי המדינה. מורי בתי-הספר היסודיים מחכים להם.

אני יודע במה ייגמר הענין. אם נצטרך לשלם יותר מאשר יש לנו רזרבות, נצטרך לחפש אמצעים נוספים. אחמול צלצל אלי המנהל הכללי החדש של משרד הבטחון ומסר שיש שם עוד קצת סיבוכים. על-כל-פנים אין לנו בינתיים כיסוי לא לסכום של 51 מיליון לירות של האוניברסיטאות ולא ל-6.5 מיליון לירות של משרד השיכון בהיקף של 13 מיליון לירות לבינוי חברון.

יש לי הצעה לקיצוצים, אבל הייתי רוצה שידונו בה בנוכחותה של ראש הממשלה. ההצעה היא שלי, כי במשרדנו היתה הצעה אחרת, קצת גבוהה יותר מאשר הצעתי. הצעתי היא טובה יותר למשרד הבטחון. ההצעה של המשרד היתה שיוורדו מכל התקציבים. הצעתי היתה שיוורדו מכולם פרט לתקציב של משרד הבטחון. אם מהצעת הקיצוץ שלנו נוציא את משרד השיכון ש"נידב" כבר סכום של 6.5 מיליון לירות ואת משרד הבטחון, יוצא שצריך להוריד מהתקציבים האחרים 0.77%, כדי לכסות את הסכום הדרוש. אני יכול לנקוב למעשה מאיזה משרדים להוריד: ממשרד ראש הממשלה - סכום של 300,000 לירות, ממשרד האוצר סכום של 1,000,000 לירות, ממשרד

הבריאות - 2,760,000 לירות, ממשד הדתות - 240,000 לירות, ממשד החוץ - 880,000 לירות, ממשד החינוך והתרבות - 10,000,000 לירות, ממשד החקלאות - 600,000 לירות, מהמשד לקליטת העליה - 470,000 לירות, ממשד המסחר והתעשייה - 740,000 לירות, ממשד המשטרה - 1,500,000 לירות. הייתי אומר שמשד המשטרה דינו כמשד הבטחון.

שר המשטרה ש. הלל:

בשעה טובה!

שר האוצר פ. ספיר:

ממשד המשפטים - 355,000 לירות, ממשד הסעד - 1,640,000 לירות, ממשד העבודה - 650,000 לירות וכו'.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

זאת אומרת ממשד התחבורה והתקשורת אין מורידים?

שר האוצר פ. ספיר:

בינתיים לא.

שר הבטחון מ. דיין:

דינו כדין משד הבטחון!

שר האוצר פ. ספיר:

אם רוצים לדון, ידונו היום, אבל הייתי רוצה
שההכרעה תהיה בנוכחותה של ראש הממשלה.

שר העבודה י. אלמוגי:

יש התארגנות של מתנדבים לדון.

שר האוצר פ. ספיר:

היות ואני יודע שיש פה "מועדון של מתנגדים" אני
מציע שהדיון יתקיים בנוכחותה של ראש הממשלה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז:

היושב-ראש אינו מתנגד להצעה זו. על כן אין

צורך להמשיך בדיון.

שר התיירות מ. קול:

רציתי להעיר הערה כללית. אם ללכת בדרך כזו,
הרי כעבור חודשיים תבואנה שוב תוספות. הן ודאי כבר בדרך, יצטרך שוב כל אחד
להפחית מתקציבו, ובמשך השנה יצטרכו לעשות פעמים אחדות הפחתות. זה יהרוס את
העבודה של כל המשרדים. אני מציע לא ללכת בדרך זו. קודם נותנים תוספות
לתקציב, אחרי-כן מציעים להוריד פעם ופעמיים. אני מציע לא לעלות על דרך זו.

שר האוצר פ. ספיר:

על דרך זו עלו גם בשנים קודמות.

שר התיירות מ. קול:

אז עשו זאת רק פעם בשנה.

שר המטרה ש. הלל:

אני רק רוצה לוודא שנרשמה הערתו של שר האוצר,
שדינו של משרד המטרה כדינו של משרד הבטחון.

שר האוצר פ. ספיר:

ביחס לחלק המנגנון כן, ביחס לחלקים אחרים - לא.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

בשתיקה לרישום זה אתה נותן, שר המטרה, חצי

הסכמה.

המשך הדיון נדחה.

./.

810. מיון בניית 200 יחידות דיור בקרית-ארבע, בחברון

שר האוצר פ. ספיר:

לפי הצעת ועדת השרים לענייני כלכלה בקשר למימון בניית 200 יחידות דיור בקרית-ארבע "נידב" כאמור משרד השיכון סכום של 6.5 מיליון לירות מתקציבו; הממשלה צריכה להתחילט מנין לקחת סכום נוסף של 6.5 מיליון לירות למטרה זו. מניין הם יקחו את הכסף איני יודע, אבל בינתיים יתחילו לעבוד.

שר הסעד מ. חזני:

אני מבין שמתחילים כבר לעבוד.

שר האוצר פ. ספיר:

לדעתי יכלו להתחיל לעבוד כבר קודם לכן.

שר הבריאות ו. שש-טוב:

אולי אפשר לשאול את שר השיכון: מאיזה תקציב יקצו את הסכום של 6.5 מיליון לירות? כי אם הקיצוץ יהיה מסכומים מסויימים, אצביע נגד.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

הממשלה הסמיכה את ועדת השרים לענייני כלכלה לדון בעניין המימון ולסמן את מקורות המימון. דנו בזה בוועדת השרים לענייני כלכלה ונדמה לי שהדבר נעשה בנוכחותך.

המשך הדיון נדחה.

811. תיקון צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (איסור בניית מבנים ציבוריים) תשל"ב-1972 - בתי-ספר, גני-ילדים ומעונות יום

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

בשעתו, כאשר ועדת השרים לענייני כלכלה החליטה בצדק על נקיטת אמצעים לבלימת האינפלציה הרי אחד האמצעים שנקטנו בהם היה לצמצם את היקף הבנייה ולחזק את חרצובות הפיקוח על הבנייה, פנה אלי שר האוצר באמצעות ראש אגף התקציבים וכן נגיד בנק ישראל בבקשה, שלמרות שעל מבני מערכת החינוך - בתי-ספר וגנים לא חל מעולם איסור בנייה וקיצוב, אלא הבנייה נעשתה לפי תיקצוב, ביקשו שנטכס הפעם להפסיק לזמן-מה את בניית בתי-הספר והגנים, כדי לתרום גם מצדנו תרומה ישירה לבלימת האינפלציה וגם כדי לעזור ליצירת אווירה מתאימה אצל גורמים אחרים, לרבות גורמים העוסקים בבנייה. לא בלי לבטים קשים מאוד ולא בלי דאגות של גורמים העוסקים בבנייה, הן במשרד החינוך והתרבות והן ברשויות המקומיות, הסכמנו בינינו להקפאה של שלושה חודשים. בשלושת החודשים האלה לא הוחל בבנייה פרט למבנים קלים שיכלו להציל את המצב לקראת פתיחת שנת הלימודים החדשה, אם כי הם לא הצליחו להציל את המצב.

חוקפה של ההקפאה הזאת פג ב-23 לחודש. לא אראה בזה אלא בקשה פורמלית שהצו יתוקן באופן כזה, שישחרר את בתי-הספר וגני-הילדים מההגבלות האלה, כי גם אם עכשיו כבר נעשה מאמץ גדול מאד - והמאמץ המרכזי מתחלק על מאות רשויות מקומיות, לרבות כפרים ערביים, הרי גם אז רק נעמוד בקושי בהוצאת התקציב שנקבע, והדבר דרוש מאד כדי לעמוד בהתחייבויות של מערכת החינוך.

אני מציע איפוא להסיר את ההגבלה ביחס לבתי-ספר ולגני-ילדים ושנחזור לסטאטוס-קוו אנטה. כאמור אי-אפשר לתכנן דברים באופן מרכזי, כי כל כפר וכל עיר יש להם אפשרויות שונות בבנייה, ובקושי רב הם עומדים בהתחייבויות גם אם אין הגבלות כאלה, הרי אם ההגבלות לא יוסרו נעמוד בפני מצב שבשנה הבאה לא תהיינה כיתות מספיקות.

מה שנוגע למבנים אחרים הנוגעים למשרד החינוך והתרבות, כמו מרכזי תרבות וספורט, תיאטראות וכדומה, ביחס לבניית כל אלה אני מבקש שיסירו את הפיקוח, המדובר הוא רק על אותם הנושאים שביחס אליהם לא היה פיקוח לפני הצו, היינו לפני שהיה מוסכם אתי על הקפאה לשלושה חודשים. אני מבקש שהממשלה תאשר את הסרת ההגבלה. כמובן היקף הבנייה יהיה תואם לתקציב הבנייה.

שר התיירות מ. קול:

אם זה במסגרת הבנייה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

כמובן רק במסגרת התקציב.

שר הסעד מ. חזני :

אני מבין שאותו הדין הוא גם לגבי מעונות-יום.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז :

אם תשאל את דעתי, אני חושב שדין מעונות-יום כדין גני-ילדים. הלוואי שנעמוד בהתחייבויות שנתנו לעיריות, לארגוני נשים וכיוצא באלה.

שר התיירות מ. קול :

אני תומך בהצעה.

שר העבודה י. אלמוגי :

אין התנגדות.

שר השיכון ז. שרף :

אין אני מתנגד. אבל כיושב-ראש של ישיבה שקדמה לישיבה זו, היה איזה דין ודברים, ואולי באותה ישיבה הייתי צריך להגיד מה שאני אומר עכשיו: פה היה שוני בהבנה. למשל, שר החינוך והתרבות הבין את זה כפי שהוא אמר עכשיו שהבין. ואם הוא אומר שהוא הבין כך, הרי הוא הבין כך. אין סיבה להרהר אחרי אמירתו. נציג האוצר אמר שהיה מובן אחר לדברים. אני הבינתי זאת כפי שאמר נציג האוצר בישיבה הקודמת שהבין. בעקבות זה היה דין ודברים. הדברים נאמרו בריתחה, שאני כיושב-ראש הייתי צריך אולי להגיב עליהם. אני מוצא לנכון להביע פה את צערי.

שר האוצר פ. ספיר:

לא הייתי באותה ישיבה רק שמעתי עליה אחרי-כן.
ראיתי את ראש אנף התקציבים שחזר מאותה ישיבה קצת מזועזע. שאלתיו: מה היה?
היות והשר שרף כבר דיבר על-כך, אין לי אלא להוסיף גם את צערי אני.

אבל אני רוצה לומר משהו לגופו של ענין: אם שרף אינו מתנגד להצעה, אני ודאי שאיני מתנגד לה. אבל חשבתי כי בסעיף זה יש איזה דבר פסיכולוגי. הייתי מציע שייאמר כך, לאחר שמעתי ששר החינוך והתרבות רוצה להתחיל במשך תקופה של 6 חודשים בבניית 140,000 מטר מרובע - יבנו עכשיו 100,000 מטר, ובתחילת ינואר יחליטו מה לעשות הלאה. הרי הקבלנים אינם "יורים" כל-כך מהר ואינם מתחילים כל-כך מהר לבנות 100,000 מטר, והחוק היה נשאר במסגרתו. אני מקווה ששר החינוך והתרבות מקשיב.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

כולי אוזן. אתה מדבר כל-כך בשקט שאני מוכרח להקשיב.

שר האוצר פ. ספיר:

אני מתכוון, כי נחר עלי לעלות "על המוקד". לכל הצרות שלי זה יהיה שידור חי.

למעשה אין אני מציע שום דבר אחר ממה שאתה מציע.
רק איני רוצה שיתקבל, שהנה קיבלנו לפני שלושה חודשים איזו הגבלה ועכשיו אנחנו משנים. אני מציע שיבנו בששת החודשים הקרובים על שטח של 100,000 מטר בתי-ספר יסודיים, גנים, גנונים ומעונות-יום (כל אחד שואל על שלו). לפעמים יש גם ענין

שאחרת עלול ללכת לנו לאיבוד איזה תורם ואז נצטרך להשקיע מכספנו. אחרי ששה חודשים יעזור לנו אלוהים ונראה מה לעשות הלאה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז:

בעקבות דברי שר השיכון ושר האוצר אני רואה חובה לעצמי לומר כמה דברי הבהרה.

שר האוצר פ. ספיר:

הוא אינו עולה מחר "על המוקד".

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז:

לא הזמנתי את עצמי.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אין זאת אומרת ששר האוצר הזמין את עצמו.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז:

חס וחלילה. להיפך. התלוננו אנשי הטלויזיה שחודשים רבים ביקשו מראש הממשלה ושר האוצר להופיע והם לא נענו. אחריו "רדפו" חודשים.

מיותר להגיד שאני מאמין לארגון גפני שהוא הבין את הדברים כפי שהוא הבין, וכפי שהוא דיווח בוועדת המישנה שעסקה באותו נושא. אני אומר זאת פשוט מפני שאני מכיר אותו שנים רבות כאיש ישר. הוא אחרון האנשים

שלא אאמין ביושרו. אבל אם הוא נפגע מהרוגזה שלנו, אני מביע את צערי על-כך.

אבל אני לא יכולתי לטעות במה שנתבקשתי לעשות. אני זוקף את ההצעה של האוצר לאי-הבנה ולא לכוונות רעות. כי הרגשתי את עצמי כאילו הוכנסתי למלכודת. אני יודע באיזה יסורים ובאיזה מאמצים ארגוניים עולה לנו בכלל בשטח הבנייה השותפות עם הרשויות המקומיות. אין לכם מושג על-כך איזה צרות יש לנו בשטח זה. משרד השיכון בונה כפרים, היאחזויות וערים.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

אתה זוכה בהזדמנות זו לתשבחות, שר השיכון.

שר השיכון ז. שרף:

לך אין סיבה להתאונן.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

גם משרד השיכון בונה וגם גופים אחרים בונים.

אם יש עלי מורא בין שאר המוראות הרי זה מה יקרה לקראת פתיחת שנת הלימודים. אם כיתת בית-ספר אינה בנויה או כיתת-גן אינה פתוחה, מיד באים בהפגנות למשרד החינוך והתרבות. בלב כבד הסכמתי אז אפילו להקפאה לשלושה חודשים. נדמה לי שהציעו הקפאה ל-5-6 חודשים. התמקחתי עד שירדו לשלושה חודשים. קיבלתי אחרי זה מברקים ומכתבים דחופים מערים ומרשויות מקומיות, שהנה מקבל אני עלי אחריות כבדה על כיתות שלא תיפתחנה כעבור חודשיים. בכל-זאת חשכתי שחובת משרד החינוך והתרבות לתרום גם מצדו לבלימת האינפלציה. השר ספיר אמר בצדק, שלא הכל מתבצע כל-כך מהר בבנייה. וזה בגלל המבנה הזה של השותפות עם הרשויות המקומיות, שאני רוצה בה.

אבל אם מחליטים בממשלה שמתקנים את החוק לסטאטוס-קוו אנטה, הצעה שחמכו בה שר השיכון ושר האוצר, אני מבקש שלא יפרסמו בחוץ מספרים על היקף הבנייה. אני אוסרת את הדברים כך שכל המספר לא יפול בבת-אחת על הקבלנות הישראלית. רשמתי לפני את מישאלתו של שר האוצר, והוא צודק שאין בונים את הכל בבת-אחת.

שר האוצר פ. ספיר:

הצעתי שלא לשנות את החוק, יחד עם זאת הצעתי שבששת החודשים הקרובים יבנו על שטח של 100,000 מטר.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוץ:

אני מבקש להחזיר את החוק לקדמותו ולא לנצל את הרצון הטוב שגיליתי. אני עומד על-כך שהחוק ישונה, ולוויסות נדאג בתוכנו.

שר האוצר פ. ספיר:

אם שר השיכון לא יתנגד לכך, גם אני לא אתנגד.

שר השיכון ז. שרף:

אני אינני מתנגד. אני יודע שיש במילון המלה "מסכים". לא השתמשתי בה, אבל אמרתי "אני אינני מתנגד". כי כאשר יביאו תוך שמונת החודשים הקרובים כ-700 משפחות לנווה-יעקב ולא התחילו עדיין לבנות שם בית-ספר - הרי זה רע, או אפילו גן-ילדים לא יהיה שם - זה יהיה רע. או אם יביאו לגילה את 250 המשפחות הראשונות לפני גמר 1972 ואין שם גן-ילדים ובית-ספר - הרי שוב רע. קשה לי לא לראות את הצד הזה של המטבע. בעצם היינו צריכים

להתחיל לבנות את גני-הילדים ואת בתי-הספר, לו התקציב היה בשליטתנו. ואני רואה את חלוקת התקציב - סלח לי שאני משתמש בהודמנות זו כדי להגיד איזה דבר - בין משרד החינוך והתרבות ובין משרד השיכון, כדבר לא טוב, לא להורים ולא לתלמידים. אולי זה טוב למשרד השיכון ואינו טוב למשרד החינוך והתרבות, בכל-אופן בהורים זה פוגע. אבל אני מציע לשנות את זאת.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

הדברים נעשים לפי הסכם בין שני המנכ"לים.

שר השיכון ז. שרף:

ודאי צריך לבנות לפי סיכומי ועדות ובירורים. אבל אני אומר דברים מהרהורי לבי. אני מציע שום דבר, אבל אני יכול שלא לראות את דחיפות הדברים הנלווית לזאת.

הייתי שמח אילו אתה, סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, היית מקבל את בקשתו של שר האוצר. אני מצטרף לבקשתו זו בלב שלם. אבל אם אתה אומר שבשום-פנים ואופן אינך יכול לקבל אותה, אין אני מציע לערוך כאן הצבעה.

שר האוצר פ. ספיר:

גם אני איני מבקש הצבעה.

שר העבודה י. אלמוגי :

אם כך סיכמנו.

שר השיכון ז. שרף :

אני מציע שהחלטה תהיה מורכבת משני חלקים:
(א) מוסיפים בנייה למוסדות המוצעים; (ב) אבל משדר החינוך והתרבות ידאג לוויסות
הבנייה בהתאם לאפשרויות.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון :

כל מה שניתן יהיה לא להקדים ולבנות, ברצון לא
אקדים לבנות. את זאת אני מודיע לפרוטוקול.

שר הסעד מ. חזני :

מוסיפים לרשימה "מעונות יום".

שר השיכון ז. שרף :

גני-ילדים, בתי-ספר יסודיים ומעונות-יום.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

מה זה יסודיים?

שר השיכון ז. שרף:

בתי-ספר.

מ ח ל י ט י ס:

לחקן את צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (איסור בניית מבני ציבוריים), תשל"ב-1972, על-מנת שלא יחול על בתי-ספר, גני-ילדים ומעונות-יום, החל ביום כ"א באב תשל"ב (1.8.72).

812. סקירה מדינית

שר החוץ א. אבן:

אקדים הערה על התגובות בחוץ-לארץ על נאומה של ראש הממשלה. רובן ככולן הן תגובות חיוביות, כלומר, הנאום מאתר כיוזמה מדינית מהותית, אם כי שום גורם לא ציפה לכך שתגובתו הראשונה של סאדאת תהיה שונה ממה שהיתה. אני סבור כי עלינו להניח את המצב כאילו אנחנו עדיין מצפים לתגובה שקולה יותר. הרי לא פעם נענתה מצרים להצעות שדחתה אותן בשלב הראשון, כך לגבי הפסקת-האש ב-1967 ויוזמת השלום של ארצות-הברית בשנת 1970.

עובדה היא, כי מכל הכירות ומכל אמצעי התקשורת מתקבל רושם, כי התביעה הישראלית להידברות רצינית כמפתח להפשרת המצב, מתקבלת עכשיו ברוח חיובית יותר משנתקבלה אי-פעם, וזאת בגלל התפתחויות בינלאומיות אחרות ולמעשה חיסולם של כל התחליפים.

על-כל-פנים מבחינת מבצע הסברתי אין ספק שהנאום הוכתר בהצלחה, אבל גם במשרדי החוץ אין נוטים לבטל את ערכו כאילו הוא אך ורק צעד טאקטי.

לגבי עמדת ארצות-הברית, היא באה לידי ביטוי בכמה מגעים ושיחות שהיו פה ושם. הסיכום הוא ברור. הם מודים כי מצרים פנתה לארצות-הברית לרגל המסע של גירוש או הוצאת הסובייטים ממצרים ושהמצרים שאלו, האם יש לארצות-הברית משהו להציע.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

זה היה לפני הוצאת הרוסים?

שר החוץ א. אבן:

אחרי זה הם כאילו אמרו: הנה עשינו מה שעשינו, נו? האם יש לכם איזו שהיא תגובה או האם מתבקשת מכם איזו יוזמה? כל הגורמים האמריקאיים אומרים, שלמצרים אמרו שהאמריקאים אינם מתכוננים לנקוט שום יוזמה ושארצות-הברית אינה רואה שום סיכוי ממשי אלא בפתרון החלקי ובשיחות הקירבה; זה הסיכוי הסביר ביותר. וארצות-הברית הרגשה, שהיא מוסיפה להיות מגישה את שירותיה הטובים - REMAINS AVAILABLE; ארצות-הברית תוסיף להימנע מכל תגובה ממשית על האירועים האחרונים. היא אינה סבורה שכל העובדות בשלמותן בידיה והיא מתקשה להעריך את המצב ולהוציא מסקנות לעתיד.

מפנים את תשומת-לבנו להכחשות של דובר הבית-הלבן על כל-מיני שמועות שפורסמו בבירות על הסכם כביכול בין ארצות-הברית לבין מצרים על תכניות שיוצעו או יוגשמו אחרי הבחירות. מבקשים מאתנו להאמין שלא היו שום הסכמים קיימים ביניהם ובין המצרים. ואמנם לפי כל הצינוורות שלנו, הופתעה ארצות-הברית לא על-ידי עצם החרפת המתיחות בין ברית-המועצות ובין מצרים, דבר שהיה ידוע להם, אלא על-ידי עצם הפעולות שננקטו. האווירה בממשל היא אווירה של סיפוק וקורת-רוח על שהכל הולך לארצות-הברית, על שהמדיניות שלה מוכתרת בהצלחה ובמיוחד על שצדינות ערביות מחדשות יחסים אתם.

שד האוצר פ. ספיר:

איזה היקף מקבלת היציאה של הרוסים?

שד החוץ א. אבן:

ההערכות הכלליות הן, שצד עכשיו ההיקף הוא גדול, עד ל-75%-80% ושישאר רק המדריכים. מדובר לא רק בהוצאת יועצים אלא למעשה בפירוק המערכת, ולמעשה החוליות של המערכת קשורות זו בזו. לאמור, ההערכה הכוללת בכל הבירות, לרבות ישראל, היא קרובה יותר להערכה ראשונה על יציאה סיטונית כמעט מאשר להיסוסים שבאו למחרת, שגא מדובר רק על יציאה חלקית תוך השארת העיקר על כנו.

אין שום ספק שכל הענין הזה של הנוכחות הסובייטית הפך מדבר כבד מאד לדבר קלוש ביותר, כאשר המאחז העיקרי שיוחזק בו הוא המאחז הימי ושכמה מסגרות-הדרכה יוסיפו הסובייטים לפעול.

אסכם: על כל-מיני פניות, ותהיינה מצריות, מוסיפה ארצות-הברית לומר שאין לה שום יוזמה אלא להזכיר ששיחות הקירבה הן פתוחות. אנשי שיחנו אומרים כי אינם רואים סיכוי גם לזה בשארית חודשי 1972. מה שארצות-הברית משיבה לכל הגורמים הוא, כי במידה שיארינג יכול להתקדם - מה טוב, אך ארצות-הברית אינה מאמינה בסיכוייו; ושנית, שארצות-הברית עדיין משוכנעת שהפתרון החלקי הוא הסביר לעת-עתה; ושלישית, שארצות-הברית מוסיפה עדיין להגיש את שירותיה הטובים.

המצרים פנו לכל חמש המדינות הקבועות במועצת הבטחון והם ביקשו רשמית להפעיל שוב את שליחות יארינג. כמה מהמעצמות אמרו: מה אתם רוצים? יארינג בלאו הכי מופיע. כנראה חשוב לסאדאת לומר שהוא היוזם לכך, שהוא המזעיק אותו זה פעמיים. למעשה הפנייה המצרית היא כנראה שהביאה, יותר מאשר פניית כל גורם אחר, לעצם בואו של יארינג. הם פנו רשמית וביקשו את בואו. כל מי שיבקש את בואו של יארינג, יזכה לבואו. אם אנחנו נדרוש פעם את בואו - יבוא. הוא יבוא לגיו-יורק. לתקוע לא היה כלל ענין השנוי במחלוקת אצלו או שזה בכושד השיפוט של המזכיר הכללי. המזכיר הכללי הוסיף אמנם בין השאר שמספר מדינות הציעו הצעות, אבל העובדה הרשמית הקובעת בדבריו היתה שמצרים ביקשה את בואו של יארינג. על-כן אי-אפשר היה שלא להביא אותו.

לענין יארינג וולדהיים עוד נגיע. פה אינני מסכם את עמדתה של ארצות-הברית. בכל השיחות התברר שהם סבורים שהמהלכים האחרונים טובים לזה, בין שזהו פרי מדיניותה ובין שהיא קוטפת פירות אלה באקראי. ההרגשה היא שהמדיניות מוצלחת ושאין שום צורך לגלות תסיסה או להציע יוזמות, ובמיוחד עכשיו. לאמור, ארצות-הברית בולמת פעילות מדינית עד 1973.

לגבי התחזית שם אין אני מציע שנתחייב עכשיו בהערכתנו. אבל אני מדבר על התקופה הקרובה. אם אנחנו רוצים חזית משותפת עם ארצות-הברית, החזית המשותפת תושג על-ידי אי-העלאת יוזמות ובהמשך העמדת מצרים בפני המצוקה הזאת, שאולי תביא אותה פעם לידי שינוי במהלכיה.

גם גורמים אחרים ענו לנציג המצרי, שאינה מתבקשת פעולה של ארבע המדינות. אם יש להן משהו לומר ליארינג, יארינג יוכל לפעול.

בקשר למגעים עם מזכיר האו"ם אקדים דבר אחד שאיננו נוגע לסוגיה המדינית המרכזית. בשיחות שקיים נציגנו עם ולדהיים הועלתה קודם-כל בעיית השבויים. התברר כי הוא בקשר עם מצרים. הוא טוען כי שום דבר לא יזוז במכלול כולו מבלי שמצרים תסכים עקרונית לחילופי שבויים. הוא אמר לנציג המצרי מגיד, שהוא חייב לצפות לתגובה מצרית והוא מבקש במפגיע לטובת העניין שמצרים תיכנס לפתרון של חילופי שבויים. לפי התרשמותו טרם נתקבלה החלטה סופית במצרים. המצרים טוענים שעניין השבויים במצרים אינו קשור כלל לתקרית של שבויי ה-21 ביוני, ולדהיים מציע אם כן טיפול מקביל, שגורמי האו"ם יטפלו בסקטור הלבנוני-סורי; היינו, נשיא מועצת הבטחון והמזכיר הכללי, ובה בשעה אנשי הצלב האדום יטפלו בחילופי שבויים בין מצרים וישראל. נשיא מועצת הבטחון עכשיו הוא בלגיה. בלגיה היתה הכוללת ביותר בעמידתה על העקרון של חילופי שבויים כוללים. ולדהיים אמר כי בשיחותיו עם אנשי הצלב האדום בג'נבה הועלה הרעיון של העברת השבויים לארץ נייטרלית באירופה לפני שיוחלט על פתרון הסופי של הבעיה של העברת השבויים לארצותיהם. כנראה שהרעיון הועבר לקהיר. הוא ביקש מהם להגיב. אנחנו יכולים לאחל לנו שכל שבויינו ימצא מחוץ למצרים. אבל זה שייך לשלב הביצוע.

אבל מוקדם עדיין לדבר על שלב הביצוע לפני שיהיה הסכם עקרוני על עצם החלפת השבויים. הטכניקה, איך להבטיח סינכרוניזציה בין שתי הפעולות, על-כך יינתן לנו להכריע ודאי מאוחר יותר.

הפרדוקס הוא שאחרי ישיבת מועצת הבטחון המגמה של כל הגורמים היא לחתור לחילופי שבויים כוללים ואין שום גורם הפועל לטובת הצעה חד-צדדית של הסורים על חילופי השבויים רק עם סוריה ולבנון.

באותה שיחה דובר גם על משמעות בואו של יארינג, כאשר נציגנו טען שלא צריך היה לקבוע עיתוי להמשך פעילותו של יארינג ללא התייעצות אתנו, כל שכן כאשר אחרי צאתו מניו-יורק אמר ולדהיים לתקוע, שלא תבוא פעילות מצדו בזמן הקרוב. על-כך ענה ולדהיים מה שענה והוסיף שהפנייה על בואו של יארינג באה ממזרים. שנית, הועלו מספר הצעות על-ידי הממשלות, בעיקר על-ידי נציגי בריטניה, שיארינג יסע לקפריסין ויזמין את הצדדים לבוא לקפריסין. יארינג לא קיבל את הרעיון הזה. אני מניח שהוא לא קיבל אותו מפני שמזרים לא קיבלו אותו. הועלתה עוד הצעה משונה שלא נראתה ליארינג, שהוא יכלה את השבועיים בקפריסין בניסוח עמדת ישראל ועמדת מצרים; בעיבוד מסמך שבו ישראל תעלה את עמדותיה וכן גם מצרים, ופרסום כל הדרכים הללו במסגרת של דין-וחשבון לעצרת. על זה תשובתו של יארינג הייתה: מה תועלת בדבר? אם כי בסופו של דבר, כאשר נתבקש ולדהיים לומר מה בדיוק יעשה יארינג - הוא אמר, שעיקר מטרתו בעצם להתייעץ עם המזכ"ל; ייתכן שיבוא במגע עם הצדדים ושהמגמה המרכזית היא לפרסם דין-וחשבון לעצרת. איני חושב שיארינג יוכל לעשות דבר נוסף אלא אם כן יסתמן שינוי בעמדת הצדדים או בעמדת אחד הצדדים. המטרה העיקרית של בואו של יארינג - אני מצטט את ולדהיים - היא לקיים כמו בביקור הקודם, מגע עם המזכ"ל, להכין דין-וחשבון, ואז ישקלו את עיתוי פרסומו.

לגבי העניין של יארינג, ודאי לא ננקוט שום יוזמה מצדנו. אבל אם יפנה אלינו, נשוחח אתו. ההנחייה הנמצאת בידי נציגנו היא, שלא לסטות ימינה או שמאלה לא מתוכן העמדה שלנו ולא מניסוחה. איני סבור שצחבקשת מאתנו עמדה רדיקלית יותר.

ישנם הרהורים אחרים. למשל השגריר רבין שואל: האם אין אנחנו צריכים לנקוט עמדה של סירוב לקבל דבר כל שהוא פרט למשא-ומתן ישיר; לאמור, שבהעדר נכונות ערבית למשא-ומתן ישיר, אין ישראל מוכנה לשיחות במתכונת יארינג ולא לשיחות במסגרת שיחות הקירבה. אני סבור שאין עלינו ללכת בדרך זו שהיא מירשם לגיתוק בין עמדתנו ובין עמדת ארצות-הברית, שאמנם גם היא

אינה מאמינה בשליחות יארינג, אבל היא מוצאת לנכון למלמל את האפשרויות הללו ולא לעשות שום SHOCK TREATMENT בשעה זו.

כאשר תקוע דיבר עם ולדהיים, לא היה לפניו הראיון אשר דובר עליו בסוכנות סט"א מבון, כי ראיון כזה לא פורסם בשום עתון בעולם פרט על-ידי סוכנות סט"א בבון. אנחנו חייבים לבדוק את הדברים שאמר ובהקפדה מיוחדת, כאשר אותה סוכנות סט"א בבון "כיכדה אותנו" בנאום של ולטר של, שבכלל לא היה ולא נברא, על-כל-פנים לא נברא בנוסח שיוחס לו.

אנשינו זוכרים רק על פי הקטבה, שוולדהיים נשאל איך אפשר להגיע לשלום, והוא אמר: על-ידי הגשמת החלטת מועצת הבטחון המדברת על כינון השלום ועל פינויים של DER BESETZTEN GEBIETEN. כלומר, היועץ שלנו זוכר בהחלט את ה"א הידעה. אם כך הדבר, יש פה סילוף וזיוף של צ'ק בינלאומי, כי הנוסח הזה שהוא הביא הוא נוסח של החלטה שמועצת הבטחון סרבה לקבל אותה. כלומר, שהיא הצביעה נגדה, ולהניח שמזכיר כללי של האו"ם חייב להתעניין בהגשמת החלטות, שמועצת הבטחון דוחה אותן - זוהי הנחה משונה מאד. הראיון הוקלט כנראה לפני ארבעה שבועות. מנסים להוציא עכשיו מהגניזה איזה מין תקליט, כי אין לנו תמליל בטלויזיה הגרמנית. אגב, זו כמעט מסרבת לטפל באיזה שהוא דבר פרט לאולימפיאדה, וכל חביעה אליה בענין אחר נראית לה כתביעה משונה ביותר.

אבל ביקשתי את תקוע לשאול את ולדהיים בענין זה כדי שיידע על-כך, "יוחסו לך דברים שיש בהם משום סטייה ממה שרשאי לומר המזכיר הכללי של האו"ם".

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

האם ניתן לומר שעד רגע זה אין ודאות שהוא אמר

כן?

שר החוץ א. אבן :

אני כמעט בטוח שהוא נכשל בה"א הידיעה.

שר השיכון ז. שרף :

בגרמנית אי-אפשר לטעות.

שר החוץ א. אבן :

אם מישור בא לביתי ואני אומר לו: "TAKE FOOD FROM THE REFRIGERATOR" - זהו דבר אחד, אבל אם אומר לו: "TAKE THE FOOD FROM THE REFRIGERATOR" - אז הוא צריך להוציא את הכל ולהשאיר אותי רעב. אפשר לומר: "TAKE FURNITURE FROM THIS ROOM" - פירוש של דבר לקחת מהחדר מספר כסאות, אבל אם יאמרו לאדם: "TAKE THE FURNITURE FROM THIS ROOM" - פירוש של דבר להוציא מכאן את הכל ולהשאיר אותנו יושבים על הרצפה. ואם אדם במצוקה יכול האדם להגיד לשני: "I WILL GIVE MONEY FROM MY ACCOUNT" - זה דבר אחד, אבל אם יגידו לו: "I WILL GIVE YOU THE MONEY FROM MY ACCOUNT" - הרי פירוש הדבר שהוא יוכל לקחת את הכל ואני אשאר בחסרון גמור. אין אבסורד גדול מזה.

ועוד דבר: יש גם סעיף בתקנון האו"ם האומר, אם יש מחלוקת על מסמך, לשון הניסוח בהגשת ההחלטה היא הקובעת. הניסוח היה באנגלית, כאשר על יתר המסמכים היה כתוב "TRANSLATION". אנחנו ניהלנו משא-ומתן לגבי קבלת יארינג על פי הנוסח האנגלי, שבו השמטת המלים ALL THE DELIBERATE כפי שאמרו.

לפיכך אנחנו צריכים לומר שהענין נראה לנו בצורה חמורה מאד, כי יש כאן הסתמכות של ולדהיים על מסמכים שאינם קיימים או שיש כאן סטייה מהטקסט, בין על-ידי ציטוט לא נכון או פירוש לא לנכון של הנוסח. אני חושב שאפשר להביא אותו לידי תיקון המעוות. פעם הכניס מייקל סטיוארט לדבריו כמה מלים שלא היו בנוסח ההחלטה: "THE EVACUATION OF THE TERRITORIES" - אבל הוא קם אחרי-כן בבית הנבחרים ואמר: "I SHOULD NOT HAVE SAID THESE WORDS". "THEY ARE SHORT AND IDLE" - אני חושב שעלינו ללחוץ על ולדהיים לסגת ממה שאמר, ולא לקבל תשובות פילולוגיות. גם בצרפתית אפשר להבחין בין הזמנה לקחת אוכל מהמקרר שלי לבין הזמנה לקחת את כל האוכל.

אמנם הוטל עלי הבוקר על-ידי דן מרגלית מ"הארץ" להביא לפניכם דין-וחשבון ארוך, אבל "החומר שיש לו" לא הועבר אלי.

סגן ראש הממשלה ושר התינוך והתרבות י. אלון:

על זה אינך חייב להתנצל.

שר התיירות מ. קול:

אני רוצה לשאול את שר החוץ, האם היתה פנייה מצד סנגור - כפי שקראתי בעתונות - שהוא רוצה לקבל מאתנו איזו תעודה, איזה STATEMENT או שהוא רוצה להפגיש את שר החוץ שלנו עם שר החוץ המצרי. האם יש משהו בענין זה?

שנית, האם יש משהו בידיעה האומרת שיש כוונה לזמן את ישיבת מועצת הבטחון כדי לדון במצב במזרח-התיכון במקרה ששליחות יארינג לא תזוו ממקומה? מי בכלל יהיה היוזם במקרה שיש כוונות כאלה?

שלישית, מתי חושב שר החוץ להביא לממשלה את הצעותיו בקשר לקו שבו הוא ינקוט בעצרת? אנחנו הולכים בקרוב לעצרת, ואם יארינג יגיש שם דין-וחשבון שממנו ישמע שאנחנו הסיבה לשלון, יכול אפוא להתפתח שם ויכוח. כדאי אפוא שנסכם בינינו מהו הקו שאנחנו רוצים לנקוט בעצרת. איני מציע שניסוג מהעמדה שלנו שנקטנו בה כלפי התזכיר של יארינג מה-8 בפברואר. אבל איני יודע על יסוד מה נתקבל הרושם שבכלל לא נדבר אתו. אבל ישנה עמדה של ממשלת ישראל שאילו יארינג היה מזמן את הצדדים לפי הנוסח של ועידת וודוס, היינו הולכים לשיחות כאלה בראשותו של יארינג.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אשאל את שר החוץ: האם יש לך מידע נוסף על הידיעה שנתפרסמה שהממשלה המצרית בצרפת הודיעה על הסכמה למשא-ומתן עם ישראל בנוכחות ארבע המעצמות?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אומרים שיארינג כאילו ישתדל תוך השבועיים של שבתו בקפריסין לרשום את עמדות הצדדים. אני מניח שיעשה זאת מפי הצדדים. האם אין זה יכול להתגלגל לאותו שאלון מפורסם בצורה אחרת, כאילו שילחן עלינו שרשום את עמדותינו בענין הגבולות וכו'? אם נתבקש לעשות זאת, האם לא נסתפק רק באמירה, שהעמדה שלנו היא משא-ומתן ישיר? זה יכול לפטור אותנו מהרבה צרות ובעיות. אפשר כמובן לומר שהפירוש של החלטה 242 היא לא THE TERRITORIES אבל TERRITORIES ולהסתפק ברישום עמדתנו.

שנית, בקשר לשמועות המחלכות בעתונות על הענין של גישה חופשית לנמל עזה בשביל סחורות מירדן ורשימת ויתורים שחסיין מוכן להם - מה יש בכל השמועות הללו?

שד התיירות מ. קול:

זוהי הצעה טובה.

שד החוץ א. אבן:

לגבי שאלותיו של שד התיירות בקשר לסנגור - נכון שהוא מוסיף לחטט מאד בנושא הזה. אגב, מחברו יותר ויותר שבאח"א העמיע דברים נמרצים ושקולים, שלמעשה הוא אמר שיש צורך בחלוקה נוספת של ארץ-ישראל ושענין ירושלים הוכרע ושלגבי סיני הוא חזר על טענתו שצריך ליישב את הבקשה המצרית לריבונות עם הבקשה הישראלית לשליטה על שארם-א-שייח. כלומר, זוהי תפיסתו. יחד עם זה אין הוא שקול בזכרונו, הוא מייחס לאישים שלנו כל-מיני דעות שלעולם לא העמיעו אותן. אבל בסופו של חשבון הוא עומד על הצורך במגע בין הצדדים והוא מעזק עם הרעיון הזה - דרך שגרירים ודרך כל אנשי-קשר אתו. כאשר אומרים לשד החוץ המצרי החדש: "למה לא תיפגש עם שד החוץ הישראלי?", אין הוא מתלקח בשלהבת אש כמו מוראד, אלא הוא מגמגם גמגומים שאין בהם משום שלילה מוחלטת, יחד עם זה אין אני בטוח שיש בהם יותר מאשר שינוי בסגנון. וזה די כדי לעודד אדם כסנגור, שאולי יסתייע הדבר בידו. אלא מה? ככל שהוא מדבר עם הרבה אנשים על הנושא הזה - ולא רק עם אנשים רשמיים, סנגור קשור גם עם מספר יהודים שמאליים שמבקרים בין דקאר לבין ישראל - הרי במידה שהוא מדבר על זה ובמידה שזה מתפרסם, זה מרחיק ואינו מקרב את הסיכוי להעמיע רעיון כזה.

שד הבריאות ו. שם-טוב:

האם זה נכון שסנגור גרש את שד החוץ שלו?

שר החוץ א. אבן :

הוא גרש את קרנדיה. הוא חושב שבלעדיו היתה אולי היוזמה האפריקאית באו"ם נוחלת הצלחה גדולה; כלומר, מניעת חזרה על תזכיר יארינג מפברואר 1971, שהרי לפי דעת סגור אותו התזכיר היה המכשול להפעלת שליחותו של יארינג.

לגבי שאלתו של השר קול על הקו שננקוט בעצרת - הרי לדעתי עד אוקטובר, עד שיפתח הדיון הכללי בעצרת, לא נצטרך לנקוט בשום קו. לדעתי בהתקרב המועד תוכל הממשלה להעלות את המושג שהושמע בנאומה של ראש הממשלה, לאמור, שהגיעה השעה להכיר במשלונם של החליפים וללכת להידברות, כי זוהי תקופת המשא-ומתן - THE ERA OF NEGOTIATIONS - שמצרים חייבת להשתלב בהלכי-הרוח הכלליים בעולם. אני חושב שאין לנו ללכת מעבר לזה. אני סבור שבאווירה הנוכחית יישמע אולי המושג הזה ביתר אהדה מאשר קודם לכן. זוהי הדרך היחידה כדי למנוע את צלילתנו לכל-מיני סובסטנציות, שאין לנו כל ענין להיגרר אליהן. עלינו לומר שה-BREAK THROUGH יבוא או על-ידי הסכמה בענין מאמץ לפני המשא-ומתן. ה-BREAK THROUGH בא בכל הסכסוכים הבינלאומיים במישור של התקשורת והמגע; כלומר, הכרעה פרוצדורלית כביכול היא תמיד המכרעת והיא הגורמת או המקדמת גם פתרונם של סכסוכים. זה אפשר להוכיח על-ידי 5-6 תקדימים, שבהם ההחלטה להתגבר על המכשולים שמצאו פגישה היא הכרעה לא רק פרוצדורלית. בכל מקרה ומקרה הפשרה כזו מביאה לידי הכרעות רציניות.

היות ולא נדונה עצם המדיניות שלנו, בשעה שהיא מוכתרת בהצלחה, אני חושב שאפשר לחדד את הנושא הזה, אמנם לא באופן אולטימטיבי עד שנסרב לדבר בשיחות הקירבה, אבל אני חושב שעלינו לקחת את המאזן שבא לידי ביטוי בנאומה של ראש הממשלה ונראה אותו כ-POLICY STATEMENT, שצריך לפרנס את הסברתנו כמה שבועות וחודשים, והוויכוח באו"ם אינו אלא אחד ממעמדי ההסברה שלנו. אבל בדרך-כלל אנחנו מתכנסים מספר שבועות לפני כינוס העצרת. כעת מוקדם מדי

כדי לעזור את בעיית העצרת. איני רואה שאיזה גורם אחר פרט לגורם הישראלי מעורר את זה בכלל באיזה מקום שהוא.

ודאי יהיה דין-וחשבון של המזכיר הכללי של האו"ם בהסתמך על הדין-וחשבון של יארינג. יארינג מעולם לא דיווח לעצרת. המזכ"ל מגיש את הדו"ח שלו בשמו.

האם יש לנו מידע על-כך שגשלת מצרית דרשה משא-ומתן בחשתיפות ארבע המעצמות? בדרך-כלל יש המוסר דברים בשם אומרם והוא רוצה למסור את הדברים בשם עצמו. ענין הארבע הוא "דיבוק צרפתי". לדעתי "הדת המרובעת" הזאת היא ייחודית לצרפת ואין זה לא מונותיאיזם יהודי ולא טריטוריאליזם נוצרי, אלא התיאולוגיה המרובעת היא דיבוק צרפתי.

שר התיירות מ. קול:

הם רצו שתהיינה בזה חמש מעצמות.

שר החוץ א. אבן:

הצרפתים מחפשים מסגרת שתתחשב במעמדם ובמשקלם. הם רואים שדומסגרת הזאת התפוררה. לדעתי היא התפוררה ללא תקלה. נוסף לעמדת הצדדים הרי עמדת שתי המעצמות היא הקובעת, ומה שלא יוכרע בפיסגת השתיים, ודאי שלא יוכרע במסיבות של ארבעת השגרירים במסגרת או"ם. אבל לפעמים שומעים געגועים מצרפת לברית הארבע, אבל אין לראות מוסר זה כרציני.

השר ורהפטיג מציע כיצד לרשום את עמדתנו אם יארינג יבקש שנרשום אותה. אני מציע שנמתין לראות מה יהיה כאשר הוא יגיע לגיו-יורק. אנחנו איננו צריכים לנקוט עכשיו יוזמה. אם הוא יזמין את תקוע - תקוע יבוא אליו. אם ישאל אותו שאלה - תקוע יעביר את השאלה אלינו. יהיה די אם

נחזור על התזכירים שכבר מסרנו לו ונוסיף לו כמסמך רשמי גם את נאומה של ראש הממשלה כהוספת דגש, לא חדש, אבל נוסף. אני חושב שעמדתנו מורכבת מהתזכירים הקודמים ומנאום ראש הממשלה של השבוע האחרון. אם נעסוק בניסוח חדש או שנסתפק במה שהגשנו, על-כך תוכל הממשלה להחליט. לדעתי די שנמסור 2-3 מסמכים הנוגעים לעמדתנו בעניין שיחות הקירבה; היינו, התזכיר מ-26 בפברואר 1971 על נכונות למשא-ומתן כולל ונאום ראש הממשלה. אם הוא ישאל אותנו על שאלות אלה, יש לנו מסמך לכל שאלה שישאל אותנו. אם לא ישאל אותנו, לא נציג לו שום דבר.

שר התיירות מ. קול:

אבל אין אנו מסתלקים משיחות הקירבה?

שר החוץ א. אבן:

אני מציע שנקיים את העמדה שלנו שאנו AVAILABLE למשא-ומתן. אבל איני מציע שנאמר כי אנחנו מסתלקים משיחות קירבה. לדעתי מה שכתוב בנאום ראש הממשלה מספיק. אלה הם ההרהורים שלי. לפי שעה לא ביקש יארינג שום דבר.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ובקשר למשא-ומתן?

שר הבריאות ו. שם-טוב:

כתוב "משא-ומתן בכל דרך".

שר החוץ א. אבן :

אני מציע להחליט לאחר שנפגש עם יארינג והוא ישאל שאלות. ההנחייה שמסרנו לידי תקוע היא להפגש עם יארינג לכשיומין אותו ולכשישאל אותו שאלות, יעביר את השאלות אלינו. אבל יש לנו לדעתי גיבוש במסמכים לכל העמדות שלנו. בכל נושא אפשר להוציא מנרתיקו את המסמך הדרוש ולהפנות תשומת-לב אליו.

אין לנו ידיעה על מה שהופיע בעתונות בדבר גישה חופשית לירדן כנמל עזה. ידוע לממשלה מכל-מיני התרשמויות שהתקיימו, שירדן דווקא לוטשת את עינה על עזה. במרס 1970 אמרה ראש הממשלה, כי אפשר בהחלט לחשוב על נמל לירדן במסגרת של הסכם עם ישראל, שאנחנו רואים זאת בהחלט כאחת האפשרויות. אבל שאלה אחרת היא: האם נפעל פעולה כל שהיא שלא במסגרת של הסכם שלום, תוך כדי המשך רקימת התנאים הנוכחיים? עד עכשיו לא שמעתי הצעה כזאת. אם היא ישנה, צריך באמת לעיין בה.

השר י. גלילי :

אילו היתה חלה התקדמות כל שהיא בכיוון של שיחות לפתיחת התעלה, הייתי רואה זאת ברצון. אבל אני מקדים הערה אחרת. היה מקובל על הממשלה שאנחנו רואים דיונים על פתיחת התעלה לא במסגרת שיחות יארינג אלא בהיענות לשירותיה הטובים של ארצות-הברית. אני מניח שהעמדה הזאת עומדת בתוקפה ושלא חל בה שום שינוי אלא אם כן תהיינה נסיבות שתחייבנה דיון נוסף בממשלה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

שר החוץ אמר כי לפני שנשיב ליארינג תהיה אפשרות

לדון כאן.

שר המטרה ש. הלל:

האם זה ברור שעם בואו של יארינג תתכנס ישיבת

הממשלה?

שר החוץ א. אבן:

לא נכנס ישיבת הממשלה. נמתין חמישה ימים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני רוצה להגיב על דבריו של שר הדתות, כאילו נאומה של ראש הממשלה הופך למעשה את התביעה שלנו למשא-ומתן ישיר לעמדה אולטימטיבית ומבטלת את כל העמדות הקודמות. זה רק פירוש של שר הדתות.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

מה שמעיק עלי גם כלפי חוץ וגם כלפי פנים זהו ענין ההבדלה על תודעתו של מוכ"ל או"ם כפי שהיא באה לידי ביטוי בראיון שנתן בבון. אני רוצה שהשגריר תקוע לא רק ינסה לברר מה אמר ולדהיים, אלא אם הוא באמת נקט בגירסה שאינה מקובלת עלינו ואינה תואמת את החלטת מועצת הבטחון - עלינו למצוא דרך; כלומר, שר החוץ צריך למצוא דרך כדי להתריע כנגד זה ולהביא זאת לידיעת הציבור בארץ ושידע כי אנחנו מתייחסים לזה בחומרה.

שר התיירות מ. קול:

לא קיבלתי תשובה משר החוץ, האם ישנה איזו מחשבה לזמן את מועצת הבטחון כדי לדון על מצב חדש בקשר להחלטה 242, למקרה שתהיה התקדמות בשיחות יארינג.

שר החוץ א. אבן:

אני חושב שהפעילות של יארינג מכוונת דווקא כלפי העצרת. מועצת הבטחון מקובלת לפעול על פי הקונסנסוס של הכל. קונסנסוס איננו. בעצרת מצביעים נגדנו ונגד ארצות-הברית. לכן הערבים מעדיפים את העצרת. הנה במועצת הבטחון נתקבלה הצעה חד-צדדית בעניין חילופי השבויים, בכל-זאת לא הצליחו הערבים להעביר שם החלטה על הטלת סנקציות על ישראל. במידה שהערבים חושבים על כמה שלא רק תזדהה עם עמדתם, אלא תתקבל שם החלטה קיצונית יותר, הם מעדיפים את העצרת.

יש הנחה שבחודש אוגוסט ימשיך הנציג הבלגי, שהוא נשיא מועצת הבטחון - להעלות את מחשבותיו על חילופי שבויים כוללים. הוא ממשיך בזה את הפעולה של קודמו. יש גם לחץ בריטניה על המצרים בעניין השבויים. אין אנחנו צריכים לשחרר את מצרים מלחץ זה.

שר הבטחון מ. דיין:

קראתי בעתונות פרשנות, שאני מניח כי היא מוסמכת, וזה בקשר לנאומה של ראש הממשלה בנקודה שבה שלא במקרה לא הזכירה את החלטה 242. יש לי יסוד להניח שהפרשנות הזאת ניתנה ממקורות מוסמכים. אם זה כך, יש לי ספק אם אנחנו צריכים לפנות למוכיר הכללי של או"ם ולעורר את שאלת הנוסח שלו בעניין החלטה 242 עם ה"א הידיעה או בלי ה"א הידיעה. אם אמנם ראש

הממשלה רוצה לנקוט בקו שאין להזכיר את החלטה 242 או שאין להחזיק בה, אין אנחנו צריכים לשאול את השאלה הזאת.

אמנם קראתי זאת רק בעתונים, אבל כאשר קראתי את הידיעה הזאת בבת-אחת בכל העתונים ובצורה מאד מודגשת, הריני מעריך שזוהי פרשנות מוסמכת. זוהי עובדה שראש הממשלה באמת לא הזכירה את החלטת מועצת הבטחון. ואולי השאלה הזאת חלה לא רק על הפנייה אל מזכיר או"ם, אלא שאם שרים שונים יתחילו להרים את הדגל של החלטה 242 זה לא יהיה מתואם לכוונתה של ראש הממשלה, אם זאת היתה באמת כוונתה.

שר התיירות מ. קול:

האם פירוש הדבר שראש הממשלה החליטה להסתלק

מהעמדה הקודמת?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

עוד לפני שהדבר הזה פורסם בעתונות, כבר שמתי לב לעובדה שראש הממשלה לא הזכירה בנאומה את החלטה 242. אני מקבל שראש הממשלה ושר החוץ וכל שר המוסר הודעה מדינית בכנסת, יכול מטעמים טאקטיים לא לחזור על כל "עשרת הדברות". אבל הרי ההחלטה הזאת של מועצת הבטחון בעינה עומדת, והממשלה לא החליטה אף פעם להסתלק ממנה, אם כי לא תמיד אנחנו מדגישים אותה.

אבל אם לא נגיב על דברי ולדהיים, תגיב על-כך האופוזיציה ותגיב על-כך העתונות. שזעתי ששמואל חמיר אוסף חתימות כדי לכנס את הכנסת בנושא זה. ואז ימסמרו את ההחלטה במסמרות. אני חושב שהרווח הזמני שנשיג על-ידי שתיקה ייצא בהפסד. לכן כדאי שולדהיים יידע - גם אם לא ניתן פרסום לדברים אלה - שאין אנחנו מקבלים את הגירסה שלו.

שר החוץ א. אבן :

אני סבור שחשוב יותר להגדיר את מדיניותנו במושגים חיוביים, מה אנחנו חושבים שצריך לעשות, ממה שאנחנו חושבים על החלטה מסוימת, כל שכן כשהיא נתונה לפירושים רבים. התבטאיתי בעמדתנו ודעתי שלא נכון להזכיר החלטה 242 בשעה שהיא באה היום לידי ביטוי בפעולות יארינג, שאין אני רואה בהן משום ברכה. אבל אין זאת אומרת שהחלטנו לשנות מה שהחליטה הממשלה באוגוסט 1970. אבל אם מישהו מציע שניפגש עם המצרים, הרי הבסיס לכך תהיה אותה ההחלטה, אבל אנחנו נלך לפגישה לפי המדיניות שלנו. יש הבדל בין אי-איזכור מסמך ובין חיטוט בו. אני חושב שטוב לא לחטט עכשיו במסמכים, אבל עמדתנו ברורה: אנחנו בעד משא-ומתן של שלום; אין אנחנו בעד הנצחת הגבולות שהיו. לעומת עמדתנו הברורה החלטת מועצת הבטחון אינה ברורה. יחד עם זה אני מסכים עם השד אלון, שאין הממשלה משנה את עמדתה על פי הנוסחה שנחקלה על דעת כולנו באוגוסט 1970. מתי להזכיר זאת, זהו ענין של אורירה או של טאקטיקה. אבל לא נוכל שלא לומר לוולדהיים: אם אתה מצטט מסמכים בינלאומיים, תואיל לצטט אותם במדויק ולא להכניס לתוכם כל-מיני מוקשים. לכל הדעות הוא ממונה על דיוק של היוריספרודנציה של א"ס. הוא צריך לדעת שיש לנו תרעומת אם הוא מכניס למסמכים בינלאומיים חומר שאין בו. אני חושב שאם אנחנו לא נפנה אליו, הדיון יתחלק פה וייצא כאילו אנחנו מתירים לו להכניס להחלטה את "ה"א הידיעה שלו" ואת ההחמרות שלו, שבכל-זאת נלחמנו על עקירתן. אגב, אני חייב לומר כי אשר אמרנו לארצות-הברית (מדובר על סיסקו) שבאמת צריך לעשות איזה מאמץ כדי לנהל משא-ומתן, אמר סיסקו: ארצות-הברית מסכימה לכך, אבל זה צריך להתבסס על החלטה 242, אמנם לא לפי הפירוש של יריבינו, אלא כל אחד ואחד לפי פירושו. אל נא נחשוב שארצות-הברית סטחה מהעקרון הזה, וגם אנחנו לא סטינו. אבל אני חושב שטוב היה פעם לא להזכיר זאת.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

אבל יש פה נקודה אופרטיבית. צריך שתיעשה פעולה אצל מוזכיר האו"ם ולחבוע ממנו להעמיד את הדברים על אמתותם.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

שר החוץ יעשה זאת. אבל אין צורך לתת לכך גיבוי של הממשלה.

שר החוץ א. אבן:

כל חבר של האו"ם יכול לומר: אתה מצטט לא נכון. כך אמרו לו בענין ווייטנאם ובענין רודזיה.

813. תיקון תקנות הבחירות למועצת הרבנות הראשית, תשל"ב-1972

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

הזמנתי את היועץ המשפטי לממשלה להיות נוכח אתנו בדיון הזה. אני מבין ששר הדתות הגיש את ההצעה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בעקבות פסק-הדין של בית-המשפט העליון בבג"ץ, שהוכנס על-ידי מספר אנשים מחיפה הצענו מספר תיקונים. רוב התיקונים הם מכניים, כמו שינוי לוח הזמנים, כדי שאפשר יהיה להדביק את הזמן שאיבדנו על-ידי הבג"ץ, ותיקון אחד שהוא מהותי על הרכב ועדת העררים. בסך-הכל הוכנסו עד עכשיו ארבעה ערים משתי ערים. ועדת העררים מורכבת משני הדתות כיושב-ראש ומשני הרבנים הראשיים. ועדת העררים הפעם הלכה בעקבות ועדת העררים שהיתה לפני תשע שנים; אז היה רק רב ראשי אחד. הפעם העיר בית-המשפט העליון, בתשובה לטענתו בעל-פה של העותר, שאין זה סביר כי בוועדת העררים יישבו הרבנים הראשיים שחם, יכולים להיות נוגעים בדבר באופן ישיר, כי הרי הם יכולים להיות מועמדים להיבחר עוד הפעם כרבנים ראשיים. השופט חיים כהן התבטא בענין זה בצורה חריפה: מי כשד הדתות יודע ששני הרבנים האלה יכולים להיות מועמדים להיבחר שוב כרבנים ראשיים, מדוע הכניס אותם לוועדת העררים? הוא הסתמך דווקא על מקורות הלכתיים.

איני רוצה להתווכח בענין זה. בית-המשפט לא פסק בענין זה, כי העותר לא כתב את הדבר בעתירתו, רק טען את טענתו בעל-פה. אבל ברור שאם ועדת העררים תישאר הלאה בהרכב זה, זה יכול לשמש שוב עילה לבג"ץ. בית-המשפט העליון יהיה בזה עקבי. לכן הצעתי לשנות את הרכב ועדת העררים. אני מציע שוועדת העררים תהיה מורכבת מהמנהל הכללי של משרד הדתות, הרב גולדין, כיושב-ראש, מהרב יעקב פינק, אב בית-דין חיפה ומהרב שלמן חוגי עבודי, שהוא כבר דיין בפנסיה. ביחס לשני הרבנים האלה שאני מציע סיכמתי עם שני הרבנים הראשיים. אמרתי: אם אתם אינכם יכולים להיות חברים בוועדת העררים, תציעו רבנים אחרים לאותה ועדה.

אני יודע שליועץ המשפטי לממשלה יש אילו ספיקות. יביא את ספיקותיו לפניכם. הוא חושש שגם הרבנים האלה יכולים להיות נוגעים בדבר ולהיות מועמדים להיבחר כרבנים ראשיים. אבל הרב דולגין אינו מופיע כרב, משני הרבנים האחרים האחד כבר בפנסיה. איני חושב שהוא יילך להיבחר. אבל גם אם יילך להיבחר, זוהי נגיעה כל-כך רחוקה בדבר שאיני חושב שזה יכול להיות נושא לבג"ץ. ברור שאי-אפשר לפרש ולמתוח את הענין של נגיעה בדבר עד לידי-כך, כי אז כל יהודי יכול להיות נוגע בדבר שיידע מי הרב שלו. בג"ץ נתן מעמד לעוררים שבחיפה, למרות שהם אינם רבנים, אבל הם מעוניינים בדבר.

לכן אני מציע לקבל את התיקונים הטכניים המונחים לפניכם. כל התיקונים הטכניים נוסחו על דעתו של היועץ המשפטי לממשלה. וכן אני מציע לקבל את הענין של הרכב ועדת העררים.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

רוצה אני להוסיף מלים אחדות בקשר לצו על תנאי של הבג"ץ. כזכור לחברי הממשלה, מתנהלות הבחירות לרבנות הראשית על-פי חוק שנחקל בכנסת. אולם החוק הוא חוק-מסגרת בלבד, ופרטי ההסדרים קבועים בתקנות. ההסדרים שנקבעו בתקנות היו במידה רבה ברומה להסדרים שהיו בבחירות הקודמות. היה יסוד להניח שמי שהוכשר בבחירות הקודמות יהיה כשיר גם בבחירות אלה. צריך לדעת שגם סביב הבחירות הקודמות, לפניו ואחריהן, היתה שורה של משפטים בפני בית-הדין הגבוה לצדק. אמנם המשפטים לא הגיעו אז לשולחן הממשלה, כי התקנות לא באו לפני הממשלה. אבל משפטים היו, והפעם לא הגענו עדיין למספר המשפטים שהיו אז. זוהי הדרך היחידה שבה יכול לנקוט כל יהודי שאיננו רוצה שהבחירות תתקיימנה. הוא יכול לפנות בכל פעם לבית-המשפט לעורר בעיה אחרת.

בפנייה של הבג"ץ נטענה שורה ארוחה של טענות, ורק חלקן מנוסחות בפסק-הדין. התקנות התייחסו לכשירות של אלה שפורסמו בתקנות, כאלה שיהיו את הגוף הבוחר או שייבחרו לגוף הבוחר. מעניין לציין שחלק מהטענות שהועלו לפני הבחירות הקודמות ונדחו על-ידי בית-המשפט העליון, הועלו גם הפעם: למה פלוני לא נכלל ברשימה ולמה אלמוני כן נכלל ברשימה? כתב אז בית-המשפט העליון, שבראשו היה גם אז נשיא בית-הדין העליון של עכשיו השופט אגרנט (אם כי הוא לא השתתף אז במשפט), שכל מי שיש לו טענות לגבי רשימות הבוחרים יכול לפנות לוועדת העורים. אותה הטענה בדיוק הועלתה גם הפעם. בית-המשפט העליון לא נזקק לטיעון שדבר זה כבר נטען בעבר ונדחה על-ידי בית-המשפט העליון, אלא בחר לעצמו דרך אחרת ושוב נכנס לעניין.

למה אני סבור שתהיינה עוד פניות רבות לבית-הדין הגבוה לצדק? זהו הדגש של רבים עד שאפילו עתון כ"הארץ" כותב שבית-הדין הגבוה לצדק צריך לשים לב יותר להלכי-הרוח שבציבור. אם "הארץ" כותב כך, הרי כלו כבר כל הקצין.

שר התיירות מ. קול:

יש הודעה של העורך דין ינובסקי שהוא יפנה

לבג"ץ.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

בית-המשפט קבע שיש חובת התייעצות עם מועצת הרבנות הראשית. כך פירש את הנוסח. את זה יש לקיים. אני יודע שמכתב ברוח של חובת התייעצות נשלח ליושב-ראש ועדת הבחירות למועצת הרבנות הראשית עם רשימה של הרבנים שאיתם צריכים להתייעץ.

טענה נוספת בבג"ץ נשמעה ביחס לרשימת המועצות הדתיות והרבנים המקומיים. צריך להביא בחשבון שבמציאות הרבנית בארץ לגבי הרבנים הממלאים את תפקידם כרבנים, ביחס לחלק מהם קשה להוכיח שנתקיימו כל התנאים הפורמליים, אולי רב עיר פלוני מכהן בפועל כרב, אבל לא לפי התקנות; ורב אלמוני אמנם נבחר לפי התקנות, אבל חסר האישור הסופי לכך. יש הרבה מאד מקומות, שאם אתה נוגע ברבנים שבהם, אתה מוצא לפחות איזו שהיא עילה, שבה אתה יכול להיאחז בפני בית-המשפט.

הועלו שתי בעיות. התיקונים הם ברובם המכריע תיקונים של קיצורי מועדים, כי אנחנו רוצים לעשות את המאמץ, למרות איבוד הזמן, לערוך את הבחירות בתאריך של ה-31 באוגוסט. למטרה זו יש לקצר תקופות מסויימות. אם היה קבוע, כי לאחר שאין קוורום באסיפת בוחרים היא מתכנסת שוב כעבור שבעה ימים, הרי אנחנו אומרים עכשיו, ננהג כמו שנוהגים בגופים נבחרים רבים, שאם בפתיחת הכינוס לא נכח המניין החוקי, יתקיים הכינוס כעבור שעתיים בכל מספר שהוא. כך אנחנו חוסכים שבעה ימים. אין הדבר הזה יוצא-דופן. הוא קיים בהרבה גופים סטטוטוריים ובהרבה תאגידים מסחריים.

(עד כאן רשם י.מ. מכאן ת.כ.).

ישנה כאן נקודה אחת שעליה העיר בית-המשפט, ואף שר הדתות התייחס אליה, והיא נוגעת להרכב ועדת העררים. נכון שוועדת העררים בבחירות הקודמות כללה גם את הרב הראשי כחבר, והדבר לא נפסל על-ידי בית-המשפט העליון, אך אלה שפנו אליו לא היו ערים לכך, ובכל-זאת אמר בית-המשפט כי יש בכך פגם חמור, ומי שיקרא את פסק-הדין לא יחמיץ אפשרות לפנות ולומר שצריך לבטל את פסק-הדין. לכן, הצעתנו היא שוועדת הערר תהיה מורכבת משד הדתות, שד הפנים ושד המשפטים, או מנציגיהם; כלומר, לאפשר לשד הפנים ולשד המשפטים, אם לא ירצו להופיע אישית - לשלוח את נציגיהם. הצעת שד הדתות להרכיב את ועדת הערר באופן שהיו"ר יהיה מנכ"ל משרד הדתות, ושני הרבנים יהיו חברי הוועדה, מעוררת בי ספיקות מסויימים, ואיני מציע לממשלה לקבל זאת.

נימוקי הם: איני רואה קושי בהחלפת שר הדתות במנכ"ל משרד הדתות, כיו"ר ועדת הערר. אם שר הדתות אינו רוצה לעצש כיו"ר, אין מניעה שדמנכ"ל ישמש בתפקיד זה.

שר המשטרה ש. הלל:

זה ממילא נתון, אם אתה כותב כי חברי הוועדה יהיו חשורים או נציגיהם.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

לא כתבתי "הם או נציגיהם". יהיה זה משונה אם היו"ר יהיה מנכ"ל בעוד שחבר ועדה יהיה שר. אם רוצים לומר שיו"ר הוועדה יהיה מנכ"ל משרד הדתות, זה אפשרי, אך לומר שחברי הוועדה יהיו שני רבנים - זה פותח פתח לטענות בפני בית-המשפט. צריך לבחון לא את הבג"ץ הספציפי הזה, האומר כי החברים בוועדת הערר יכולים להיות גם מועמדים לרבנות, אלא צריך לומר שלא יכול להיות חבר ועדה המועמד לבחירות לרבנות. הרב פינק והרב עבודי יכולים להיות מועמדים כמו כל אחד אחר.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

הרב פינק גם אינו כל-כך זקן.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

לכן הצעתי היא שלא נקבע דבר.

שר הפנים י. בורג:

ואם הם מודיעים כי אינם מועמדים?

שר התיירות מ. קול:

אם יתחרטו במכתב, שימסרו לבניהם.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

אומר כך: בתום המועד בו רשאי הרב להגיש מועמדותו, אינו צריך להצהיר על-כך שאינו מועמד. בפני בית-המשפט הוא יכול לומר כי הצהרה כזו אינה סופית והוא יכול לחזור בו מהצהרתו.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז:

יש כבר דוגמה אחת לכך.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

בקשת שר הדתות נובעת מכך שבנושא שבמישרות אלה מכהנים רבנים, אך מה נעשה אם בית-המשפט פסק מה שפסק? טוב היו עושים הרבנים אם היו מסבירים לאנשים מסביבם, וגם לאלה שאינם מסביבם, כי לא יסכלו את הבחירות. אך איני בטוח שגם כך לא תהיינה פניות לבית-המשפט, ואיני רוצה לספק עילה נוספת לפניות כאלה. לכן נקבע כי ועדת הערר תהיה מורכבת ממנכ"ל משרד הדתות ומי שיחמנה לכך על-ידי שרי הפנים והמשפטים.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

ניתן רשות הדיבור לאחר שידבר בזכות דעתו של היועץ המשפטי ולאחר שידבר בזכות דעתו של שר הדתות.

שר השיכון ז. שרף:

אני ברעתו של היועץ המשפטי. אם קיבלנו את הצעת שר הדתות, אני בטוח כי קיבל את האנשים המתאימים. אני בטוח שהשר פלד מכיר את הרב פינק כאיש מתאים.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

הוא איש מצויין, אך צעיר יחסית.

שר השיכון ז. שרף:

אני בטוח כי האנשים שנקבעו הינם מתאימים, אך צריך לעשות שני דברים שלא עשינו עד כה: (א) צריכים אנו להכניס שמות לתקנות. איני זוכר אם הממשלה עשתה זאת עד כה. משרות וממלאי תפקידים היא הכניסה, אך שמות לא; (ב) יש צורך להצביע בעד אנשים שאיננו מכירים. נכון שזה קורה גם כאשר שר החוץ מביא שמות של שגרירים או כאשר שר אחר מביא הצעה למינוי מנכ"ל. למשל, היום יש הצעה למנות מנכ"ל לרכבת ישראל, אותו פגשתי רק פעם אחת. אך קודם לכן תהליך מסוים: ישנו דיון פומבי וישנה ועדה המכרזת את מידת התאמתו של המועמד, ואנו סומכים עליה ועל החומר שהיא מכינה לנו. ועדה זו מורכבת מאיש נציבות שירות המדינה ומשני אנשי ציבור, ואלה עורכים בירור מוקדם. לאחר המלצה כזו אנו בדרך-כלל תומכים בה, חוץ מאשר במקרים יוצאים-מן-הכלל. במקרה זה אנו צריכים להצביע על שמות, מבלי שיהיה לנו מושג מי הם האנשים.

בענין הכנסת שמות לתקנות - לא נראית לי הצעתו של שר הדתות אלא הצעת היועץ המשפטי.

שר התיירות מ. קול:

יש לי בקשה אל שר הדתות, כי יוריד את הצעתו. מסכים לבחירות האלה יש מספיק בזיון. אם עוד פעם תהיה פנייה לבג"ץ - שוב יהיה בזיון. לכן אבקש להוריד את הצעתך.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לא פחות מאשר שר התיירות ער לנושא, אני ער לכך שהבחירות למועצת הרבנות תעבורנה כסדרן וכתיקונן, אך אני מכיר את הבעיה מכל צדדיה. ישנו ציבור רבנים שירגזו כאשר יקבעו ועדת ערר ללא רבנים.

שר האוצר פ. ספיר:

המנכ"ל שלך הוא רב.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לכן הצעתי אותו במקומי.

הבעיה היא של נגיעה בדבר. חכמינו שאלו, מה זו נגיעה בדבר? כל דבר יכול להיות נוגע לי, כל אדם יכול להיות נוגע בדבר, והראיה - כאשר הגישו אנשי אגודת-ישראל בחיפה את העתירה, היתה טענה של ד"ר חשין כי הם אינם נוגעים בדבר, והם אמרו כי הענין נוגע להם, כי חשוב להם מי תהיה הרבנות הראשית, וזהו נושא המעניין את כל בית-ישראל. אלא מה? ישנו הכדל בין נגיעה ישירה בדבר לבין נגיעה עקיפה. אם ישנה נגיעה ישירה - הרי זה חשוב, אם אין נגיעה ישירה - לא כל-כך דואגים. לכן אומר בית-המשפט העליון: לרבנים הראשיים יכול להיות ענין ישיר. חשופט חיים כהן אמר: שר הדתות יודע כי אין מועמדים מבין הרבנים, אך לפסול מראש את הרבנים, יש בכך חששנות גדולה מדי. לעומת זאת, אם נכניס את התיקון ברוח הצעתי, נמנע דוגז מן הרבנים.

שר השיכון ז. שרף:

אתה רוצה להכניס זאת בתקנות?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

גם בתקנות. בענין זה אני אומר שהמועמדים שאני מציע מוסכמים על הרבנים הראשיים ועלי.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

זה כשלעצמו פוסל אותם.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הם אנשים ישרים ויודעי דבר.

שר המשטרה ש. הלל:

אני רוצה להציע כי נאשר את הפורמולה האורייגנלית של שר הדתות או מי שהוסמך על-ידו ועל-ידי חשדים האחרים, לא רק כדי להבטיח גמישות יתר, וכל זאת מבלי לקבוע כי לא יכולים להיות בוועדת הערר חשדים עצמם, מתוך הנחה שכאשר ימנה שר הדתות את מנכ"ל משדו כיו"ר, חזקה על שר המשפטים ושר הפנים כי לא ילכו בעצמם. לשד הדתות אין סיבה להתנגד להצעה, אם הוא יכול למנות את מי שהוא רוצה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

הוא רוצה שיהיה זה רב.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

אם יטען בבית-המשפט כי שני הרבנים בוועדת הערר החמנו על-ידי הרבנים הראשיים, נעמוד בפני אותו מצב שאנו נמצאים בו עתה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

קיימת הצעת שר הדתות וקיימת הצעת שר השיכון הנחמכת על-ידי היועץ המשפטי. מי בעד הצעת שר הדתות?

(2 בעד)

מי בעד הצעת שר השיכון?

(13 בעד)

מ ח ל י ט י ם:

להסכים לתיקון תקנות הבחירות למועצת הרבנות הראשית, תשל"ב-1972, (להלן -
התקנות), כדלקמן: -

1. תיקון תקנה 3. במקום תקנה 3(2) לתקנות יבוא: "24 רבני עיר אחרים מן הערים ומן המועצות המקומיות, שנבחרו בכינוס רבני העיר של אותם ישובים, ובלבד שכינוס זה לא ישחטפו הרבנים שנקבעו לפי פסקה (1)."

2. תיקון תקנה 5. (א) בתקנה 5(ג), במקום "תוך 14 יום" יבוא: "תוך 10 ימים".

(ב) (ב-12 קולות) במקום תקנה 5(ד) יבוא: "ועדת הערר תהיה של שלושה והם: המנהל הכללי למשרד הדתות, והוא יהיה יושב-ראש הוועדה, מי שיתמנה לכך על-ידי שר הפנים ומי שיתמנה לכך על-ידי שר המשפטים."

3. (א) בתקנה 6(ב) במקום "לפחות 10 ימים מראש" יבוא: "לפחות 7 ימים מראש".

(ב) במקום תקנה 6(ג) יבוא: "המניין החוקי בכינוס יהיה רוב הזכאים להשתתף בו; לא נכח מניין זה בפתיחת הכינוס, יתקיים הכינוס כעבור שתי שעות ממועד הכינוס הראשון; במועד השני רשאי הכינוס לפעול בכל מספר של משתתפים".

./.

814. ערר על החלטת ועדת חשרים לענייני סמלים וטקסים: קריאת הגשר החדש באזור מבשרת ירושלים על שם חטיבת "הראל" - פלמ"ח

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

שר העבודה בבקשה.

שר העבודה י. אלמוגי:

ישנם אתרים רבים הנושאים שמות גופים, ארגונים, מאורעות ואנשים, אך ישנם שני סוגים של אתרים עליהם אין שמות, ואלה הם גשרים וכבישים בין-עירוניים.

שר האוצר פ. ספיר:

ישנו גשר בר-יהודה.

שר העבודה י. אלמוגי:

אני מדבר על גשר בין-עירוני. גשר בר-יהודה הוא בתחום השיפוט של עיריית תל-אביב. על כבישים וגשרים בין-עירוניים הקפדנו לא לתת שמות. לאלה יש רק מספרים או שמות של ישובים הנמצאים בסביבתם. לפני כשנתיים פנו אלי מחיפה וביקשו לאפשר לקרוא על שמו של אבא חושי ז"ל את קטע הכביש הבין-עירוני המקשר את חיפה עם עוספיה (וזאת כאשר כבר האוניברסיטה נקראת על שמו). סרבתי בגלל אותו נימוק, ולא הבאתי זאת לממשלה, כי לא היתה תביעה כזו. לפני שנה פנו אלי בני מהרשק וחברים אחרים, וביקשו ממני לאפשר לקרוא לגשר החדש בדרך לירושלים על שמה של חטיבת הראל-פלמ"ח. אמרתי כי אין לי צל של ספק כי חטיבת הראל-פלמ"ח ואויה בהחלט להנצחה, אך ברגע שנתחיל ביצירת

איזה שהוא תקדים, של נתינת שם לגשר או לכביש בין-עירוני, כי אז נצטרך לחזור על-כך פעמים רבות.

שר המטורה ש. הלל:

זה בעצם אינו גשר.

שר העבודה י. אלמוגי:

זהו בפירוש גשר.

שר המטורה ש. הלל:

גשר עובר על נהר, זוהי צומת כבישים.

שר העבודה י. אלמוגי:

זהו גשר הנמצא בעליה לקסטל. אם נקרא לו בשם, ניצור בכך תקדים. היות ואיני רוצה להכריע בענין זה על דעת עצמי, הבאתי זאת לממשלה, וקודם-לכן לוועדת טכסים וסמלים. כפי שידוע לכם, בהתחלה היה רוב נגד ההצעה לקרוא לגשר בשם, ואחר-כך שינו חברים דעתם והוחלט לקרוא לגשר על שם חטיבת הראל-פלמ"ח. לכן אני מערער על ההחלטה הזו.

אני חושב שאפשר למצוא אופנים לא פחות רציניים, כדי להנציח את שמה של חטיבת הראל-פלמ"ח, ואני מיעץ לממשלה לא לעלות על הדרך הזו של נתינת שמות לכבישים וגשרים בין-עירוניים, כי לא נעמוד בכך.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

האם אין תקדימים לכך?

שר העבודה י. אלמוגי:

יש תקדימים במה שנוגע לגשרים, אך לא בנוגע לכבישים.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

ומה בנוגע לכביש הטייסים?

שר העבודה י. אלמוגי:

רק לפני חודש נתנו שם לגשר ביילי, לזכרו של אריק שמיר, אך גשר ביילי הוא גשר זמני, וכאשר מורידים את הגשר יורד גם השם.

שר האוצר פ. ספיר:

זה בוודאי אינו יפה. זהו חוסר כבוד.

שר העבודה י. אלמוגי:

לא אנו נותנים את השמות, משרד הבטחון נותן. אנו איננו אחראים לגשרי ביילי, וכביש הטייסים אינו מופיע על המפה שלנו ככביש הטייסים. כל אחד יכול להדביק שם לכביש, אך אני מדבר על-כך שברגע שנעלה על דרך של נתינת שמות רשמיים לכבישים וגשרים בין-עירוניים, צריך יהיה להכניס שמות אלה

למיפוי. אם אנו רוצים להחליט על-כך, לפחות צריך לעשות זאת בהכרה צלולה ולא בדרך מקרית, משום שיש לחץ פה ושם. אני עצמי חושב כי אנו צריכים לשמור שלא לתת שמות לשני האובייקטים האלה.

ישנו דבר נוסף שאני רוצה להגיד לממשלה: צריך לזכור כי כל גשר וכל כביש קשורים במיפוי רשמי, שלא כמו היכל-תרבות או תיאטרון עירוני. מפות רשמיות אלה מוכנות על-ידינו ומופצות הן בארץ והן בחו"ל. כתוצאה מיצירת תקדים בתחום זה, נכנס לתקופה של לחצים שלא נוכל לעמוד בהם, ובסופו של דבר עוד נצטרך להוסיף כבישים רק כדי לתת שמות.

שר האוצר פ. ספיר:

על כל קילומטר - שם.

שר העבודה י. אלמוגי:

נכון, והואיל וגם לכל מבנה יש שם, ולכל אולם בתוך המבנה יש שם משלו - נצטרך להתחיל במיפוי של קטעי כבישים וגשרים. אני חושב שצריך להנציח את שמה של חטיבת הראל-פלמ"ח בדרך יפה, אך לא להכנס לעסק הזה של נתינת שמות לכבישים וגשרים בין-עירוניים.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

ישנה צומת גולני, ישנו כביש הטייסים, ישנה דרך

הפורצים וישנו הר דב.

שר העבודה י. אלמוגי :

אתה מדבר על דרכים עירוניות.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב :

הר דב וצומת הפורצים אינם מקומות עירוניים.

איך הגענו לשמות אלה?

שר העבודה י. אלמוגי :

עד כה, במה שקשור לכבישים ולגשרים בין-עירוניים אשר נבנו על-ידי מע"ץ ובאחריותו, לא היתה החלטה על נתינת שם.

השר י. גלילי :

אני רוצה לבקש מממלא מקום ראש הממשלה להגדיר מי מוסמך לענות על שאלתי. שאלתי היא: מה מוגדר כגשר, מעבר פנימי או משהו אחר - מה זה?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון :

איני יודע מי יכול לחשיב על-כך.

שר העבודה י. אלמוגי :

כתוב בפירוש - גשר.

השר י. גלילי :

שר המשטרה אמר כי זה אינו גשר, אלא קטע המחבר את הקסטל עם מבשרת ירושלים.

שר העבודה י. אלמוגי :

זהו גשר.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון :

זהו צומת ולא גשר.

שר המשטרה ש. הלל :

ראשית, אני רוצה לומר כי התקדימים שהוזכרו כאן, במידה שהם קיימים - ולא כולם רלוונטיים - בעצם מחזקים את ענייננו בכך שהנושא יידון בממשלה, מאחר ואם לא נקבע כאן דברים ברורים, פירוש הדבר שכל קטע של כביש ייקרא על שם איש, מפעל, ארץ, תורם וכיוצא באלה. העובדה שאומרים כי פה ושם ישנן חריגות, רק מחזקת את הדעה שכבר ישנם תקדימים. אם נקבע כי החריגות יצרו את התקנה הקבועה, כל הוויכוח כאן מיותר. אם אך נקבע כאן את התקנה, יכול להיות שצריך לבדוק גם את החריגות. ברגע שנחליט כי התקדימים הם הנורמה, הוויכוח נגמר. אם נחליט שהנורמה תהיה אחרת, נקבע אותה קודם לגבי העתיד, וזה מחייב אותנו לבדוק חריגות לגבי העבר.

אין זה מתקבל על דעתי, שמשדר הבטחון ינהג אחרת משום שהוא מניח את גשדי הביילי. צריכים לחול עליו אותם כללים, והעובדה שישנן חריגות אינה פותרת את הבעיה. לא כל מה שהוזכר כאן הוא בבחינת חריגות. שמות כבישים והצטלבויות נקבעים על שם הישובים שבקרבתם. למשל, צומת נתניה או צומת בית-דגון, או צומת גולני, על שם מצבת חטיבת גולני הנמצאת בסמוך. כפי הציבור זה נקרא כך, אך לא במיפוי.

היום צריך קודם-כל לקבוע אם רוצים שהכבישים הבין-עירוניים ייקראו כפי שמקובל במדינה מודרנית, עם מערכת תעבורה המותאמת גם לתיירים. אם נחליט כך, צריך יהיה לקרוא לכבישים ולגשרים בין-עירוניים לא על-שם אנשים אלא במספרים, או על-שם הישובים אליהם מובילים הכבישים. למשל, דרך פתח-תקוה היא הדרך המובילה אל פתח-תקוה. אחרת נצטרך לחפש כבישים בין-עירוניים כשם שאנו מחפשים היום את רחוב רשב"א או את רחוב יהודה הלוי.

שר החוץ א. אבן :

ואז צריך יהיה ללמוד ש"ס ופוסקים, כדי להתמצא

בדרכים.

שר המשטרה ש. הלל :

ואז יהיה גשר הקסטל שאינו על-יד ישוב הקסטל, וישוב הקסטל שאינו על-יד גשר הקסטל. תהיה מהומה ואיש לא ימצא את ידיו ואת רגליו בכבישי הארץ, כשם שאיני מתמצא ברחובות ירושלים על אף שאני מתגורר בה כבר שנים.

שר החוץ א. אבן :

בטוקיו אין שמות לרחובות.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס :

והמספרים כתובים ביפנית.

שר המטרה ש. הלל :

אני יודע כי לא נגיע למצב בו לא יהיו שמות לרחובות הערים, כי השמות כבר קיימים. אך השאלה היא אם נחיל זאת גם על כבישים. שלא יידמה למישהו כי אפשר יהיה לקרוא לגשר רק על שמה של חטיבה אחת. יש הרבה חטיבות, גם "שלנו" וגם של אצ"ל. לכולן היו אנשים וכולם היו גיבורים.

צריך לשאול אם הממשלה מקבלת את העקרון שאין לתת לכבישים ולגשרים בין-עירוניים שמות של אנשים, חטיבות וכיוצא באלה. אם הממשלה תחליט כך, פתרנו את הבעיה. לאחר שתתקבל החלטה כזו, צריך יהיה לבדוק את החריגים הקיימים. הממשלה יכולה גם להחליט, כי במקרה הספציפי הזה, אנו מחליטים לקרוא לגשר על שמה של חטיבת הראל-פלמ"ח, כאשר אין בכך כדי ליצור תקדימים לעתיד, או כדי לאשר את שהיה בעבר.

אדוני היו"ר, סגן ראש הממשלה, אני מבקש כי קודם-כל נקבל את העקרון. אם הוא קיים, נופלת ההצעה השניה, ואם אינו קיים - צריך לקבוע כי במקרה זה אנו יוצרים את היוצא-מן-הכלל.

שר העבודה י. אלמוגי:

תקדים ללא תקדים.

שר התיירות מ. קול:

אני רוצה קודם-כל להתנגד להצעתו של שר המשטרה. אני מציע לקיים עתה דיון על העקרון הזה, מאחר ולשם-כך יש צורך בישיבה שלמה של הממשלה, וצריך יהיה לשמוע דיווח על כל מה שקיים בשטח זה עד כה. לפני שהממשלה דנה בנושא, היא צריכה לקבל מידע.

שר המשטרה ש. הלל:

אפשר לדחות את כל הדיון בנושא.

שר התיירות מ. קול:

אני מציע לא לקשור את העקרון למקרה הספציפי הזה, כיוון שגם עתה ישנם כבישים וישנם גשרים הנקראים בשמות, והעובדה שאומרים לי כי אלה גשרי ביילי, אינה אומרת לי שום דבר. אם מנציחים את שמו של בחור שנפל, הייתי רוצה לראות מי יעז להסיר את השם לאחר שיוסר גשר הביילי וייבנה גשר של קבע במקומו. אם קוראים לגשר על שמו של אריק שמיר, בנו של שמיר שהיה הממונה על ההדרכה בהתיישבות בגליל, הייתי רוצה לראות איך יסירו את השם אחר-כך. זה קשה גם במקרה שקוראים מבנה מסויים על שמו של תורם, על אחת כמה וכמה במקרה כזה.

כמי שהיה בירושלים בתקופת המצור, אני מתאר לי את פניה של ירושלים ללא חטיבת הראל-פלמ"ח, אשר הקיזה דם כה רב בקרב על הרדאר ובקרבות אחרים.

שד הבטחון מ. דייין:

על-ידי נתינת השם לגשר, אתה רוצה שידעו את כל

הפרטים האלה?

שד התיירות מ. קול:

אני רוצה שילמדו את ההיסטוריה של ישראל, וכאשר יסעו בדרך לירושלים וישאלו על שם מי נקרא הגשר, אפשר יהיה להסביר. יודעים אצלנו מעט מאוד על ההיסטוריה של ישראל. בביקורי האחרון בנתניה שאלתי מספר תושבים האם הם יודעים על שמו של מי נקראת שכונת איתמר, והם ענו לי: על שם בנו של יהודה הלוי. איש לא ידע מיהו איתמר בן-אב"י, בנו של אליעזר בן-יהודה. אני רוצה שילמדו את ההיסטוריה וידעו מי היתה חטיבת הראל-פלמ"ח, ואיני רוצה לקשור זאת בדיון הכללי.

אני מסכים ששד המטרה, כיו"ר הוועדה לסמלים וטכסים, יביא את הנושא לדיון, אך לא היום. היום אני מבקש לדחות את ערעורו של שד העבודה, ולא לקשור את הנושא הזה בדיון הכולל ובחקדימים מן העבר. לדעתי, זה צודק, טוב וחינוכי, לקרוא לגשר על שם חטיבת הראל-פלמ"ח, ואין צורך למנוע זאת או לסבך זאת עם תקדימים מן העבר.

שד הבטחון מ. דייין:

קראתי בעתון על גשר הביילי על שמו של אריק שמיר. אני רוצה לומר כי במידה ואני מוסמך לכך, אני מוכן להעביר את הסמכות למוסד אחר אשר יטפל בנושא, ולא בצורה מקרית. אני שומע עתה כי הגשר נקרא על שם בנו של האחראי על ההדרכה בהתיישבות בגליל. ובדצוני לומר לשד קול, כי עם כל ההתלהבות שלו, איני מוכן להסכים לכך שבן שנפל לאב הנושא משרה, יונצח בצורה

זו, ואילו בן שנפל לאב שאינו נושא משרה, לא יונצח. כל הנושא של הנצחת חללים הוא נושא סבוך ומעורר שאלות: יש לו אבא או אין לו אבא; אוהבים אותו או לא אוהבים אותו. אני מוכן לתת ידי לכך שיחד עם הורדת גשר הביילי, יוסר גם שמו של הגשר, כי לא נקבע שום קריטריון לפיו יינתו שמות. ישנן אנדרטאות המוקמות כיוזמתם של אנשים, באמצעות כספים ולחצים. השאלה אם להקים אנדרטה לגדוד 89 בלוד, היא מאד-מאד מקרית.

לכן אני מציע לטפל בענין מיסודו, ולהטיל על ועדת הסמלים והטכסים, או על ועדה אחרת, כי תביא הצעה לשיטה שתסדיר את הענין כולו, כולל כל מה שהצבא עושה. באשר להר דב: באחד הימים באתי למקום ושמעתי כי קראו להר על שמו של דב. להר עצמו יש שלוש כיפות, שג'בל רוס היא המפורסמת שבהן. אך נתינת שמות אינה יכולה להיות מקרית, במיוחד משום שהענין נוגע לאנשים ובמקרים רבים לחללים. כאשר חיל הנדסה מקים גשר, הוא קורא לו על שם אחד מאנשיו שנפל. אך נופלים גם אנשים שאינם בחיל ההנדסה.

שר העבודה י. אלמוגי:

ביחס לגשר שמותכוונים לקרוא לו על שם חטיבת הראל-פלמ"ח. אני רוצה להוסיף הערה: הגיעה אלי ידיעה כי מע"ץ מבקש לקרוא לאבן הפינה לגשר על שמו של המהנדס פרידמן ז"ל, שהיה מהנדס מחוז ואדם מצויין. מע"ץ כבר הודיע על כוונתו למשפחה, כאשר הגיעה אלי הידיעה, ועם כל הצער ואי-הנעימות שהיו כרוכים בכך, הודעתי שאיני מסכים לכך.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מציע להחליט כי הוועדה תטפל בענין כולו - שמות צמתים, גשרי ביילי, גשרים וכבישים בין-עירוניים. אנו מגיעים למצב מסובך, בו מי שיש לו פרוטקציה, אמצעי לחץ או כסף, יכול להקים אנדרטה ולקרוא שמות, ומי שאין לו - אינו יכול.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

אני חושב שהדיון אינו על השאלה, האם לקרוא לגשר על שם חטיבת הראל-פלמ"ח או לא, כי אם על-כך היה הוויכוח, הייתי בעד. הדיון הוא על השאלה, האם לקרוא לגשרים ולכבישים על שמות חטיבות, אנשים, אירועים וכדומה. לדעתי, קריאת שמות נוגדת את צרכי המדינה. בעולם מקובל לקרוא לכבישים בין-עירוניים במספרים.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז:

אגב, יש גם מספרים לכבישים?

שר העבודה י. אלמוגי:

כן.

שר התיירות מ. קול:

מדוע ישנו גשר וושינגטון.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

גשר וושינגטון הוא גשר עירוני; שנית - וושינגטון זה משהו אחר. גם אצלנו ישנו גשר בר-יהודה וגשרים אחרים. בתוך ירושלים יכול להיות רחוב על שם חטיבת הראל.

שר המטטרה ש. הלל:

להצטלבויות דרכים בארה"ב יש שמות.

עורכים עתה מיפוי של מערכת הכבישים ומסמנים אותם במספרים. שמות כאלה די מבלבלים. מקומה של חטיבת הראל שמור לה, ואפשר ללמוד על מעלליה גם בדרכים אחרות, אך לא על-ידי קריאת גשר על שמה. כל דיון באור אחר רק מסלף את הוויכוח, ומעמיד את אלה שמתנגדים לקריאת הגשר בשם, כאילו הם מתנגדים לשמה של חטיבת הראל-פלמ"ח. אין לי שום התנגדות לכך, אלא לגתינת שמות לגשרים ולכבישים.

שר העבודה י. אלמוגי:

אם יתקיים דיון עקרוני על הנושא, יצטרכו מומחים של מע"ץ ושל משרד התחבורה להביע דעתם.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

אם ניתן לגשר את השם הזה, בדרך הטבע ירצו גם אחרים לתת שמות.

חשר י. גלילי:

יש לי הרגשה לא נעימה ממידת האינטנסיביות והרציפות של הוויכוח הזה. אני רוצה לשאול קודם-כל את היו"ר, האם הנושא עומד להחלטה היום או לא?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

כן.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יש הצעה שלא.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני מצטער. יש החלטה של ועדת חשרים, אשר דנה

על-כך פעמיים.

שר העבודה י. אלמוגי:

הגשתי ערעור על הצעת הוועדה, אך יכולה להיות גם

הצעה אחרת.

השר י. גלילי:

אין לי הרבה נאומים מזהירים, לכן את הנאום שלי בנושא זה אני רוצה לשאת על סף ההחלטה, כדי שהאימפקט שלו לא יוקטן. אני רוצה לדעת אם מחליטים על דחיית הערעור היום או לא.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

היום צריך להחליט אם מחליטים על פי הצעת שר המשטרה או על פי ערעורו של שר העבודה על החלטת ועדת חשדים לסמלים וטקסים, וכאשר שר המשטרה יביא את ההצעה לדיון כללי - נדון בנושא בכללו.

שר המשטרה ש. הלל:

החלטת הוועדה היתה שלא קוראים לדרכים ולכבישים בין-עירוניים על שמות אנשים, חטיבות וכו', ואז אמר חשד גלילי כי שמה של חטיבה אינו דומה לשמו של איש. ההחלטה הראשונה היתה כי אין קוראים לגשר על שמה של החטיבה, אחר-כך בא הערעור, ושוב - ערעור על הערעור. צריך להחליט בשלב זה אם ההחלטה העקרונית שלא לקרוא לגשרים בין-עירוניים בשמות עומדת. אם אינה עומדת, אני מצדד בקריאת שם לכל גשר.

שר העבודה י. אלמוגי:

גם אני מסכים לכך. אם מחליטים לתת שמות, שמה של חטיבת הראל-פלמ"ח הוא ודאי שם מכובד.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

בהחלטה מס' 47/ט מיום 4.7.72 נאמר: "בהמשך להחלטה מס' 33/ט של ועדת חשדים לענייני סמלים וטקסים מיום כ"ז באייר תשל"ב (30.4.72), לקרוא את הגשר החדש באזור מבשרת ירושלים על-שם חטיבת הראל-פלמ"ח".

שרי התחבורה והעבודה ערערו על החלטה זו, ובעקבות הערעור נדון הנושא מחדש בוועדת חשרים ונתקבלה ההחלטה הבאה: "ט/50. לאחר מחדש החלטה מס' ט/47 של ועדת חשרים לענייני סמלים וטקסים מיום כ"ב בתמוז תשל"ב (4.7.72) כדלקמן: בהמשך להחלטה מס' ט/33 של ועדת חשרים לענייני סמלים וטקסים מיום ט"ז באייר תשל"ב (30.4.72), לקרוא את הגשר החדש באזור מבשרת ירושלים על-שם חטיבת "הראל-פלמ"ח".

כלומר, ההחלטה השניה חוזרת בדיוק על ההחלטה הקודמת. על-כך מערער שר העבודה. אם אין שום שר מערער, בין שהוא נוגע ישירות לנושא ובין אם לאו, החלטת הוועדה הופכת אוטומטית להחלטת הממשלה. שר העבודה מערער, ולכן אנו מקיימים דיון.

אני מציע כי נערוך הצבעה כפולה: (א) האם מקיימים היום דיון כללי, או שהוא יקויים כאשר יועלה הנושא על-ידי שר המשטרה, שהוא יו"ר ועדת חשרים, והיום נצביע רק על ערעורו של שר העבודה.

שר הבטחון מ. דיין:

הצעתי דומה להצעתו של חשר הלל, כי לא נחליט היום לא בחיוב ולא בשלילה, אלא נחזיר את הנושא לוועדת חשרים, על-מנת שתביע הצעה שתכלול את נושא הצמתים, גשרי הביילי, גשרים ודרכים בין-עירוניות, ותאמר לנו איך אנו חיים עם הנושא הזה. לכן, קודם-כל צריך להחליט על-כך. או שיוחלט לא להחזיר את הנושא לוועדה, ולא לדון בענין כולו, או שאומרים שהם יחליטו בכל, פרט לגשר זה. על-כך צריך להחליט.

השר י. גלילי :

אני עומד בשאלתי. אם מצביעים היום על ערעור שד העבודה או לא, וזאת עוד לפני שניגשים לתוכן הענין. אם דנים בערעורו של שד העבודה, פירוש הדבר הוא שמבודדים זאת מכלל הנושאים. אם לא מצביעים על-כך היום, פירוש הדבר הוא שהחלטת הוועדה נשארת בתוקפה והנושא יחזור לממשלה לאחר דיון כללי יותר. אם אין מצביעים ספציפית היום, ממילא כל הנושא יובא לפני הממשלה, אך החלטת הוועדה אינה מחבטלת על-ידי-כך. אני מציע להצביע אם מאשרים את החלטת הוועדה או לא.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס :

זה הכי פשוט.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז :

כל חברי הממשלה יודעים במה מדובר. ישנה הצעה האומרת שלא נחליט היום, כי יש שדים החושבים שצריך לכלול את הנושא הספציפי הזה בהסדר כללי, ויש כאלה האומרים: בין אם ישנו הסדר כללי ובין אם אין - צריך להחליט היום.

שר הבטחון מ. דיין :

ישנה הצעה שלישית - השר גלילי, את אונך אני מבקש - והיא, כי אם לא תתקבל החלטה האומרת שהוועדה תביא הצעה כוללת, אין מניעה מהוועדה לדון מחר בגשר שני - בהצעה שניה, כשם שדנה בהצעה לקרוא לגשר זה על-שם חטיבת הראל. איני מתנגד לכך שנדון כאן ואחר-כך נצביע בנושא הספציפי הזה, אך קודם אני מציע שהוועדה תביא הצעה כוללת, מבלי למנוע החלטה בענין זה, אחרת

נעמוד בישיבה הבאה בפני עוד שתי הצעות. לכן, בואו נאמר לוועדה להביא הצעה כוללת. אם לא נציב סכר, בכל ישיבה נעמוד בפני מקרה ספציפי אחר.

שר העבודה י. אלמוגי:

הארגומנט שלי אינו נגד השם "חטיבת הראל-פלמ"ח",

אלא נגד מתן שמות בכלל.

שר המשטרה ש. הלל:

הוא אינו מציע את שמה של חטיבת יפתח במקום.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוץ:

בנושא זה היינו מסתדרים איתו.

שר העבודה י. אלמוגי:

קודם-כל צריך להחליט על העניין בכללו, אחרת

הערעור שלי אינו ערעור.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

היתה החלטה כללית של הוועדה, כי אין קוראים לגשדים ולכבישים בין-עירוניים על-שם אישים ואירועים, כאשר התעוררה השאלה המיוחדת הזו, ועדת הסמלים והטכסים ציינה בצדק, כי שמה של חטיבת הראל אינו שם של אירוע או אדם.

שר המטטרה ש. הלל:

זוהי פלפוליסטיקה.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

זו אינה פלפוליסטיקה. מאחר והנושא היה כבר כמה פעמים בדיון וישנו ערעור של שר העבודה, צריך לקבל החלטה בנושא הערעור הקונקרטי הזה. הצעת שר הבטחון היא יותר רחבה וכוללת.

שר התיירות מ. קול:

זה לא מוכרח להיות היום.

שר העבודה י. אלמוגי:

אם כך, אבקש דחיית ההצבעה.

שר השיכון ז. שרף:

החלטת ועדת השרים מה-30.1.72 הפכה להיות החלטת ממשלה. העובדה שוועדת השרים קיבלה לאחר מכן החלטה אחרת, היא בניגוד להחלטת הממשלה. מה שעריכה הממשלה להחליט הוא אם היא מאשרת את החלטת ועדת הסמלים והטכסים מה-30.1.72 שהפכה להחלטת ממשלה ב-13/14.2.72 - או שהיא מבקשת מהוועדה לדון מחדש בהחלטה הכללית ולהביא הנחיות חדשות.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני מעריך מאד את ההקפדה של חשר שרף על עניינים פורמליים, אך ההחלטה מה-30.1 אינה עומדת בסתירה להחלטה שישנה אחר-כך, כי כאן מדובר על אנשים ואירועים, ודבריו של חשר פלד אינם בגדר פלפוליסטיקה. חטיבה אינה כלולה בקטגוריות אלה.

שר העבודה י. אלמוגי:

אני מבקש להטיל על הוועדה לסמלים וטכסים להביא את הבעיה העקרונית לדיון בממשלה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

לכך איני מסכים. אם אתה מבקש לדחות את הענין בשבוע, בבקשה. אך איני מסכים להטיל על הוועדה את ענין הבדיקה מחדש. בשבוע הבא נביא את הנושא למנין.

שר הבטחון מ. דיין:

מה יביאו למנין בשבוע הבא?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

רציתי לשאול את הממשלה אם היא רוצה להפריד את הנושא שהעלה שר העבודה מהחלטת ועדת חשרים או לא? נניח שהחליטו לא להפריד, אז ברור שישנו מצב מסויים. אם יחליטו שאפשר לקרוא לגשרים וכבישים בין-עירוניים בשמות, אפשר לקרוא גם לגשר זה על שמה של חטיבת הראל. אם יוחלט בשלילה מוחלטת, גם במקרה זה יוחלט בשלילה.

ישנה החלטת הוועדה, ישנו ערעור על החלטת הוועדה

ואפשר לדון בערעור.

שר הבטחון מ. דיין:

ישנו נוהג כי כאשר דנים בנושא מסויים ודוחים את ההמשך לשבוע, בישיבה הבאה אין מחדשים את הוויכוח אלא מצביעים בעד ונגד.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

כאשר מחליטים על העניין באופן כולל ועקרוני, צריך לבטל את שמו של הר דב, צריך לקרוא לצומת נחשון לא על שם הקיבוץ אלא על שם המבצע, צריך לקרוא לצומת הצ'ק-פוסט ליד חיפה בשם צומת כרמלי, שהוא יפה יותר לדעתי, ובמקום לקרוא לכביש נתניה בשם זה, צריך לקרוא לו צומת אלכסנדרוני. כל אלה היו מוצאים יותר חן בעיני.

שר העבודה י. אלמוגי:

בענין זה, אני רוצה להרים יד נגד שמה של חטיבת הראל, אם מחליטים באופן עקרוני בעד מתן שמות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ישנה גם הצעה כללית, כי לא יהיו מקרים יוצאים

מן הכלל.

שר העבודה י. אלמוגי:

אין עדיין הצעה כזו.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

יש לי הצעה מרחיקת לכת: אם הממשלה מבקשת לדחות את הדיון בערעורו של השר אלמוגי עד הדיון בהצעה הכוללת, זה אינו מכביד עלינו. אם הרוב יהיה נגד מתן שמות, לא יהיה צורך לדון בערעור, ואם הרוב יהיה בעד - נצביע על הצעתו של השר אלמוגי.

מי בעד ההצעה לדחות את ההחלטה של ועדת השרים לענייני סמלים וטכסים בענין קריאת הגשר על שם חטיבת הראל-פלמ"ח עד לאחר הדיון הכללי בממשלה?

(9 בעד)

(4 נגד)

השר י. גלילי:

זאת אומרת, החלטת הוועדה עומדת בתוקפה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

לא.

השר י. גלילי:

אני רוצה לדעת אם נתבטלה?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

ההצבעה היתה על השאלה האם הממשלה מוכנה לדחות את הדיון על הערעור עד לאחר הדיון הכללי.

השר י. גלילי:

זאת אומרת שהממשלה לא ביטלה את החלטת הוועדה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

ישנה החלטה וישנו ערעור על ההחלטה, ואין דנים בערעור עד לאחר הדיון הכללי. הדיון על ערעורו של שר העבודה נדחה עד לאחר הדיון הכללי.

מ ח י ט י ס:

(ב-9 נגד 4 קולות):

א. לדחות את ההצבעה על ערר שר העבודה על החלטת ועדת השרים לענייני סמלים וטכסים מס. סט/50 מיום ו' באב תשל"ב (17.7.72).

ב. הממשלה תדון בערר שר העבודה לאחר שוועדת השרים לענייני סמלים וטכסים תסכם את הנושא הקשור בקריאת שמות, בכללותו.

815. נסיעות שרים

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

הממשלה מחבקשת לאשר את נסיעתו של שר האוצר לדרום-אמריקה, בשליחות מפעל מלווה העצמאות והפיתוח, למשל כשבועיים וחצי, החל ביום כ"ד באב תשל"ב (4.8.72). שר החקלאות והפיתוח ימלא את מקום שר האוצר בעת היעדרו מהארץ.

שר החוץ א. אבן:

יש לי הערה בענין פרסום ההנמקה לנסיעתו של שר האוצר. המצב המשפטי סביב לפעולת מפעל מלווה העצמאות והפיתוח הוא די מעורפל, בגלל המצב הפוליטי בדרום-אמריקה. לכן אני מציע לא לפרסם את סיבת נסיעתו של שר האוצר.

מוכיר הממשלה מ. ארנון:

איננו מפרסמים נסיעות שרים מטעמי בטחון.

מ ח ל י ט י ס:

לאשר את נסיעת שר האוצר לדרום-אמריקה בשליחות מפעל מלווה העצמאות והפיתוח, למשך כשבועיים וחצי, החל ביום כ"ד באב תשל"ב (4.8.72).

שר החקלאות והפיתוח ימלא את מקום שר האוצר בעת היעדרו מהארץ.

816. מינוי מנהל כללי של רכבת ישראל

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

מנכ"ל הרכבת הגיש התפטרותו, והחלטנו לקבלה. מזה 16 שנה הוא עובד במשרד התחבורה, מהן 8 שנים כמנכ"ל הרכבת. הוא ביקש שנאפשר לו לצאת לפנסיה מוקדמת.

שר התיירות מ. קול:

ישנן ידיעות בעתונות, כי ישנם חילוקי-דעות בינו לבין משרד התחבורה.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

ישנם חילוקי-דעות.

במקומו מוצע יהודה רשף, שהביאוגרפיה שלו נמצאת כאן. הוא קיבל אישור פה-אחד של ועדה ציבורית.

בהקשר לכך עוד מלה אחת: אמרתי זאת כבר פעם בישיבת הממשלה ואני חוזר ואומר זאת שנית: המצב כיום הוא כזה, שאיני יכול למעשה להחליט על מינוי מנכ"ל אלא לאחר הבאת הנושא לאישור מועצת-הפועלים וועד-הפועלים. זהו תהליך בלתי-מתקבל על הדעת. לכן ביקשתי משר האוצר ומנציב שירות המדינה, כי מנכ"ל רכבת ישראל יהיה משוחרר מן הפרוצדורה הזו, ויהיה זה מינוי של הממשלה. המינוי עבר אישור פה-אחד של ועדת הפנים והשירותים של הכנסת, על-כן בפעם הראשונה מובא מינוי כזה לאישור הממשלה מבלי לקבל את אישורם של מועצת-הפועלים וועד-הפועלים. לרכבת ישראל יש תקציב של 80 מיליון לירות, ויש בה 2000 עובדים.

ישנם כאן כמה המכירים את המועמד החדש.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוץ:

בחומר לישיבת הממשלה תמצאו את תולדות חייו. יש מי שמתנגד למינוי? (אין).

מ ח ל י ט י ס:

על-פי סעיף 23 לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1969, לאשר את מינוי של מר יהודה רשף למשרת מנהל כללי של רכבת ישראל, במקום מר אברהם צויק שהתפטר מתפקידו.

תוקף המינוי החל ביום כ"א באב תשל"ב (1.8.72).

